

Hallituksen esitys eduskunnalle virallisten työntekijöiden huollettavien ansiotyöstä Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen välillä tehdyn sopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi ja laiksi ulkomaalaislain 81 a ja 81 b §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen välisen sopimuksen virallisten työntekijöiden huollettavien ansiotyöstä sekä lain sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Esityksessä ehdotetaan lisäksi muutettavaksi ulkomaalaislakia.

Sopimuksen on tarkoitus mahdollistaa vastavuoroisesti osapuolten virallisiin tehtäviin toistensa alueella määrättyjen virallisten työntekijöiden huollettavien työskentely ilman diplomaattistatuksesta, immunitetista ja oleskeluun liittyvistä erioikeuksista ja vapauksista luopumista. Virallisilla työntekijöillä tarkoitetaan sopimuksen mukaan yhtäältä diplomaattisten tai konsuliedustojen henkilöstöä sekä kansainvälisessä järjestössä toimivan edustuston henkilöstöä sekä toisaalta muuta sellaista henkilöstöä, jotka toimivat sellaisissa virallisissa tehtävissä, joissa heihin sovelletaan Naton henkilöstön tai joukkojen asemaa koskevia sopimuksia.

Useissa maissa edustustojen henkilökunnan perheenjäsenten työskentely on periaatteessa mahdollista, mutta työllistymisen edellytyksenä on diplomaattistatuksesta ja immunitetista luopuminen, jollei työnteon ehdoista tehdä erillistä niin kutsuttua perhe- ja puolisosopimusta hallitusten välillä. Nykyinen Suomen ja Yhdysvaltojen välinen perhe- ja puolisosopimus ei perinteisten perhe- ja puolisosopimusten tavoin mahdollista Naton tehtävissä taikka esimerkiksi kansallisissa yhteysupseerin tehtävissä Yhdysvalloissa työskentelevien Puolustusvoimien henkilöstön perheenjäsenten työskentelyä Yhdysvalloissa. Uuden sopimuksen on tarkoitus korvata nykyinen voimassaoleva Suomen ja Yhdysvaltojen välinen perhe- ja puolisosopimus ja mahdollistaa myös Nato-henkilöstön perheenjäsenten työskentely vastaanottajavaltiossa.

Sopimuksessa määrätään tarkemmin työtä koskevista edellytyksistä, lupamenettelyistä ja työtä tekevän perheenjäsenen asemasta. Sopimuksen perusteella perheenjäsenellä on lähtökohtaisesti velvollisuus maksaa vastaanottajavaltiossa tulovero- ja sosiaaliturvamaksuja siellä tekemästään ansiotyöstä saamastaan palkasta. Työntekoon sovelletaan vastaanottajavaltion kansallista lainsäädäntöä.

Sopimuksessa sovitaan, että oikeus tehdä työtä myönnetään perheenjäsenelle maksutta, vaatimatta selvitystä vastaanottajavaltiossa tehdystä työtarjouksesta ja suorittamatta saatavuusharkintaa. Tämän vuoksi vaaditaan muutoksia ulkomaalaislakiin, koska sopimuksen mukainen menettely ei ole nykyisin mukaan mahdollinen. Ulkomaalaislakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset siitä, että perhe- ja puolisosopimuksissa tarkoitetut huollettavat tai perheenjäsenet saavat työskennellä Suomessa sen oleskeluluvan turvin, joka heillä jo on hakematta työntekoa varten myönnettävää oleskelulupaa. Lisäksi maassa laillisesti oleskelevat perhe- ja puolisosopimuksissa tarkoitetut huollettavat tai perheenjäsenet, jotka eivät tarvitse oleskelulupaa, saisivat saman oikeuden.

Sopimus tulee voimaan toiseksi seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä, kun Yhdysvaltojen hallitus on vastaanottanut Suomen hyväksymisilmoituksen. Esitykseen sisältyy

ehdotus laiksi sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samaan aikaan kuin sopimus tulee voimaan. Ulkomaalaislain muutos on tarkoitettu tulemaan voimaan viimeistään, kun sopimus tulee voimaan.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
PERUSTELUT	4
1 Asian tausta ja valmistelu	4
1.1 Tausta ja nykytilan arviointi	4
1.2 Valmistelu	9
2 Sopimuksen tavoitteet	9
3 Hallituksen esityksen keskeiset ehdotukset	10
3.1 Perhe ja puolisosopimus	10
3.2 Ulkomaalaislain muuttaminen	10
4 Esityksen vaikutukset	11
4.1 Taloudelliset vaikutukset	11
4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan	11
4.3 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset	11
4.4 Vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon	12
5 Lausuntopalaute	12
6 Sopimuksen määräykset ja niiden suhde Suomen lainsäädäntöön	15
7 Lakiehdotuksen säännöskohtaiset perustelut	21
7.1 Laki virallisten työntekijöiden huollettavien ansiotyöstä Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen välillä tehdystä sopimuksesta	21
7.2 Ulkomaalaislaki	21
8 Voimaantulo	22
9 Ahvenanmaan maakuntapäivien suostumus	22
10 Toimeenpano ja seuranta	22
11 Suhde muihin esityksiin	22
12 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys	23
12.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus	23
12.2 Käsittelyjärjestys	23
LAKIEHDOTUKSET	24
Laki virallisten työntekijöiden huollettavien ansiotyöstä Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen välillä tehdystä sopimuksesta	24
Laki ulkomaalaislain 81 a ja 81 b §:n muuttamisesta	24
SOPIMUSTEKSTI	26
LIITE	32
RINNAKKAISTEKSTI	32
Laki ulkomaalaislain 81 a ja 81 b §:n muuttamisesta	32

PERUSTELUT

1 Asian tausta ja valmistelu

1.1 Tausta ja nykytilan arviointi

Perhe- ja puolisosopimukset

Kahdensivuisilla sopimuksilla diplomaattisen edustuston, konsuliedustuston sekä kansainvälisessä järjestössä toimivan edustuston henkilöstön perheenjäsenien ansiotyön tekemisestä, jäljempänä perhe- ja puolisosopimus tai sopimus, on tarkoitus helpottaa perheenjäsenien työskentelyä asemamaassa ja mahdollistaa työskentely ilman, että heidän tarvitsee luopua diplomaattistatuksesta niissä tapauksissa, joissa diplomaattistatuksesta luopuminen vastaanottajavaltion noudattaman käytännön mukaan muutoin olisi työskentelyn edellytyksenä. Diplomaattisia suhteita koskevan Wienin yleissopimuksen (SopS 3 ja 4/1970), jäljempänä Wienin diplomaattisopimus, ja konsulisuhteita koskevan Wienin yleissopimuksen (SopS 49 ja 50/1980), jäljempänä Wienin konsulisopimus, perusteella myönnettävät erioikeudet ja -vapaudet soveltuvat tietyin osin myös diplomaattisten edustustojen henkilöstön talouteen kuuluviin perheenjäseniin.

Wienin diplomaattisopimuksen 37 artikla määrittelee sen, mitä erioikeuksia ja vapauksia kunkin henkilöstöryhmän perheenjäsenet nauttivat. Diplomaattisen edustajan perheenjäsen on vapaa esimerkiksi vastaanottajavaltion rikosoikeudellisesta tuomiovallasta ja pääsääntöisesti hänet on myös vapautettu vastaanottajavaltion siviilioikeudellisesta ja hallinnollisesta tuomiovallasta, paitsi ansiotyöhön liittyvissä kysymyksissä. Yleisesti katsotaan, että Wienin diplomaattisopimus ei estä diplomaatin tai muun lähetetyn virkamiehen perheenjäsenen työskentelyä asemamaassa. Kuitenkin joissakin valtioissa työskentelyn edellytyksenä on sellaisen perhe- ja puolisosopimuksen tekeminen, jossa säännellään tarkemmin työtä koskevista edellytyksistä, lupamenettelyistä ja työtä tekevän perheenjäsenen asemasta. Sopimusten perusteella tehtävän ansiotyön osalta perheenjäsenet ovat vastaanottajavaltion vero- ja sosiaaliturvajärjestelmien alaisia. Työntekoon vastaanottajavaltiossa sovelletaan vastaanottajavaltion kansallista lainsäädäntöä.

Vaikka perhe- ja puolisosopimukset kattavat määritelmiensä mukaisesti pääsääntöisesti edustustoihin akkreditoitujen henkilöiden puoliset sekä mukana seuraavat alaikäiset tai riippuvaisessa asemassa olevat lapset, sopimuksilla on käytännössä merkitystä lähinnä puolisojen työskentelymahdollisuuksien kannalta. Sopimukset eivät koske perheenjäseniä, jotka ovat vastaanottajavaltion kansalaisia tai asuvat pysyvästi vastaanottajavaltiossa.

Suomella on voimassa perhe- ja puolisosopimus Kanadan (SopS 12/1989), Britannian (SopS 24/1990), Yhdysvaltojen (SopS 13/1996), Unkarin (SopS 20/2003), Chilen (SopS 85/2005), Serbian (SopS 30 ja 31/2016), Vietnamin (SopS 34 ja 35/2016), Israelin (SopS 40 ja 41/2016), Argentiinan (SopS 56 ja 57/2016), Etelä-Afrikan (SopS 2 ja 3/2018), Kolumbian (SopS 8 ja 9/2019), Perun (SopS 10 ja 11/2019), Intian (SopS 13 ja 14/2019), Brasilian (SopS 16 ja 17/2019), Namibian (SopS 47 ja 48/2022) ja Ukrainan (SopS 12 ja 13/2025) kanssa. Sopimukset on tehty vastavuoroisuuden perusteella yleisen luvan antamiseksi edustuston henkilöstön perheenjäsenille, jotta he voisivat tehdä ansiotyötä vastaanottajavaltiossa. Uruguayn kanssa sopimus on allekirjoitettu 18.11.2024, mutta se ei ole vielä voimassa. Australian ja Kazakstanin kanssa sopimusneuvottelut ovat vireillä. Kriteereinä sopimuskumppanien valinnassa on pidetty valtion jo tekemää ehdotusta Suomelle neuvottelujen aloittamisesta. Toiseksi on edellytetty, että valtiosopimus on kyseisessä maassa edellytyksenä perheenjäsenen diplomaattistatuksen

säilyttämiseksi tämän tehdessä ansiotyötä asemamaassa. Kolmanneksi on edellytetty, että Suomella on erityinen intressi saada sopimus aikaiseksi kyseisen maan kanssa huomioiden erityisesti se, että työskentely diplomaattistatuksen säilyttäen ei olisi muutoin mahdollista kyseisessä maassa ja perheenjäsenillä olisi halukkuutta ja edellytyksiä työskennellä kyseisessä maassa.

Suomen ja Yhdysvaltojen vuoden 1996 perhe- ja puolisosopimuksen kattamat henkilöstökategoriat ja niiden laajentamistarve Nato-henkilöstön osalta

Suomen ja Yhdysvaltojen nykyinen perhe- ja puolisosopimus on vuodelta 1996 (SopS 13/1996). Sopimuksessa on sovittu, että vastaanottajavaltioon diplomaatti- tai konsuliedustuston tai kansainvälisessä järjestössä olevan edustuston jäseniksi virkatehtäviin määrättyjen lähettäjävaltion virkamiesten perheenjäsenet saavat vastavuoroisuuden perusteella luvan ottaa vastaan työtä vastaanottajavaltiossa. Virkatehtäviin määrättyihin henkilöihin kuuluvat diplomaattiedustajien lisäksi konsulivirkailijat sekä apuhenkilöstön jäsenet. Sopimus ei näin ollen kata Puolustusvoimien henkilöstön perheenjäsenten työskentelyä, kun henkilöstö työskentelee Naton tehtävissä. Vuoden 1996 sopimus on saatettu asetuksella voimaan ennen vuoden 1999 perustuslakiuudistusta. Nyt neuvoteltu sopimus korvaisi vuoden 1996 sopimuksen.

Suomi liittyi puolustusliitto Naton jäseneksi 4.4.2023 (HE 315/2022 vp, EV 327/2022 vp, SopS 17 ja 18/2023). Yhdysvallat on Suomelle keskeinen strateginen liittolainen, ja tiiviin ja saumattoman yhteistyön merkitys Yhdysvaltojen kanssa korostuu entisestään turvallisuusympäristön muututtua. Suomen Nato-jäsenyyden myötä suomalaisen sotilashenkilöstön määrä Nato-tehtävissä Yhdysvalloissa tulee kasvamaan. Myös puolustusyhteistyö Yhdysvaltojen asevoimien kanssa on vakiintunutta ja Puolustusvoimien henkilöstöön kuuluvia toimii esimerkiksi yhteysupseereina Yhdysvaltojen asevoimien kansallisissa esikunnissa. Puolustushallinnossa on tunnistettu tarve lisätä suomalaisten sotilashenkilöiden työmahdollisuuksien houkuttelevuutta Yhdysvalloissa parantamalla näiden puolisoiden työnteon edellytyksiä. Suomalainen sotilashenkilö tarvitsee joko NATO-2 (N-2) tai A-2 (government officials) viisumin työskennellessään Yhdysvalloissa. Tällä hetkellä myös Naton siviilitehtävissä toimivat suomalaiset tarvitsevat N-2 tai A-2 viisumin tullessaan maahan työskentelemään. Tällä hetkellä sotilas- tai siviilihenkilöiden puolison työssäkäynti Yhdysvalloissa ei onnistu myönnetyin A-2 tai N-2 viisumin huollettavan (dependent) statuksella. Perhe- ja puolisosopimuksen soveltamisalan laajentaminen palvelisi osaltaan syventyvää ja laajentuvaa turvallisuus- ja puolustuspoliittista yhteistyötä.

Puolustusvoimat on nostanut esiin puolisoiden työllistymiseen liittyviä haasteita ja tunnistanut, että tilanteesta aiheutuu merkittäviä haasteita henkilöstön rekrytoinnille Nato-tehtäviin tulevaisuudessa. Arvioitaessa henkilön mahdollisuutta kolmivuotiseen komennukseen Yhdysvalloissa, yhtenä merkittävänä tekijänä on pidettävä tämän perheenjäsenten työskentelymahdollisuuksia Yhdysvalloissa komennuksen ajan. Puolisoiden työluvalla on merkittävä vaikutus Yhdysvalloissa työskentelevien suomalaisten perheiden kokonaistoimeentuloon ja edelleen Yhdysvalloissa sijaitsevien tehtävien vetovoimatekijöihin. Yhdysvalloissa työskentelee myös muita Puolustusvoimien henkilöstöön kuuluvia suomalaisia komennettuina esimerkiksi yhteysupseereiksi Yhdysvaltojen kansallisiin esikuntiin. Sopimuksella olisi vaikutusta myös tällaisen henkilöstön perheenjäsenten työskentelymahdollisuuksiin, silloin kun henkilöstön asemaan sovelletaan Naton henkilöstön tai joukkojen asemaa koskevia sopimuksia.

Uudessa sopimuksessa sovitaan Suomen ja Yhdysvaltojen virallisten työntekijöiden huollettavien oikeudesta tehdä ansiotyötä toisen osapuolen alueella. Virallisilla työntekijöillä tarkoitetaan nykysopimuksen tavoin sellaisia diplomaattisia edustajia, konsulivirkamiehiä ja hallinnollisen ja teknisen henkilökunnan jäseniä, jotka on määrätty diplomaattisiin edustustoihin, konsuliedustustoihin tai kansainvälisissä järjestöissä toimiviin edustustoihin, sekä uutena henkilöstökategoriana myös Naton henkilöstöä.

Uudessa sopimuksessa määritellään Nato-henkilöstöksi Suomen tai Yhdysvaltojen sotilas- tai siviilihenkilöstön jäseniä, jotka on määrätty virkatehtävissä toisen valtion alueelle, ja jotka kuuluvat tarkemmin sopimuksessa määriteltyihin ryhmiin. Henkilöryhmät määritellään niihin soveltuvien valtiosopimusten kautta. Kategorioita ovat:

1. Sotilas ja siviilihenkilöstö, johon sovelletaan Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta tehtyä sopimusta (Nato SOFA, SopS 23 ja 24/2024). Näitä ovat esimerkiksi Puolustusvoimien lähettämät yhteysupseerit, jotka toimivat kansallisessa roolissa Yhdysvaltain kansallisissa esikunnissa taikka Naton esikunnissa kansallisessa tehtävässä. Vastaavasti Suomessa tähän ryhmään kuuluvia voisi olla yhdysvaltalainen sotilas- ja siviilihenkilöstö, johon sovelletaan Nato SOFAa näiden toimiessa kansallisessa roolissa Naton esikunnassa taikka esimerkiksi yhteysupseerin tehtävässä Suomen kansallisissa esikunnissa, ottaen kuitenkin huomioon DCA-sopimuksen soveltuvuuden (kts. alla kohta 4). Nato SOFAn määritelmien mukaisia henkilöryhmiä on tarkasteltu tarkemmin Nato SOFAa koskevassa hallituksen esityksessä (HE 90/2023 vp);

2. Ne sotilas- ja siviilihenkilöstöön kuuluvat, jotka palvelevat Naton esikuntien palveluksessa, ja joihin sovelletaan Pohjois-Atlantin sopimuksen mukaisesti perustettujen kansainvälisten sotilasesikuntien asemasta tehtyä pöytäkirjaa (Pariisin pöytäkirja, SopS 25 ja 26/2024). Näitä ovat esimerkiksi Puolustusvoimien komentamat henkilöt, jotka toimivat Naton kansainvälisen esikunnan tehtävässä Yhdysvalloissa sekä Yhdysvaltojen asevoimien komentamat henkilöt, joka toimisivat Naton kansainvälisen esikunnan tehtävässä Suomessa. Pariisin pöytäkirjan määritelmien mukaisia henkilöryhmiä on tarkasteltu tarkemmin Nato SOFAa ja Pariisin pöytäkirjaa koskevassa hallituksen esityksessä (HE 90/2023 vp);

3. Jäsenvaltioiden edustajat, kansainvälinen henkilöstö ja siviiliasiantuntijat liiton erityistehtävissä, joihin sovelletaan sopimusta Pohjois-Atlantin liiton, kansallisten edustajien ja kansainvälisen henkilöstön asemasta (Ottawan sopimus, HE 315/2022 vp, SopS 42 ja 43/2023). Tämä vastaa Ottawan sopimuksessa tarkoitettuja henkilöryhmiä ja kattaa näin ollen Naton siviiliorganisaatioissa työskentelevät Naton virkamiehet sekä liiton puolesta suoritettaviin erityistehtäviin palkatut asiantuntijat. Suomessa ei ainakaan tällä hetkellä ole kohdassa tarkoitettuja Naton siviiliorganisaatioon kuuluvia toimielimiä. Myöskään Yhdysvalloissa ei pääsääntöisesti ole tällaisia Naton siviiliorganisaatioon kuuluvia toimielimiä, mutta sopimus voi tulla sovellettavaksi tällaisten toimielimien alaisiin sotilasesikuntia tukeviin toimintoihin, mikäli siitä on toiminnoista isäntävaltion kanssa sovittaessa näin sovittu;

4. Ne sotilas- ja siviilihenkilöstöön kuuluvat henkilöt, joihin sovelletaan jotakin edellä mainituista sopimuksista täydentävää sopimusta tai niiden pöytäkirjaa, mukaan lukien Suomen ja Yhdysvaltojen välistä puolustusyhteistyösopimusta (Defence Cooperation Agreement, jäljempänä DCA-sopimus, HE 58/2024 vp, SopS 69 ja 70/2024).

Diplomaattisten ja konsuliedustustojen henkilöstön, kansainvälisessä järjestössä toimivan edustuston henkilöstön sekä Nato-henkilöstön oleskelu Suomessa

Ulkoministeriö myöntää ulkomaalaislain 69 §:n 3 momentin mukaan tilapäisen oleskeluluvan lähettävävaltiolta Suomessa edustavan diplomaatti- ja konsuliedustuston henkilökuntaan kuuluvalla, hänen perheenjäsenelleen ja 18–19-vuotiaalle jälkeläiselle suoraan alenevassa polvessa samoin kuin hänen puolisonsa vastaavalle jälkeläiselle. Ulkoministeriö myöntää tilapäisen oleskeluluvan kansainvälisen järjestön Suomessa olevan toimielimen henkilökuntaan kuuluvalla ja hänen perheenjäsenelleen. Ulkoministeriön myöntämän oleskeluluvan osoitukseksi annetaan ulkomaalaislain 33 a §:n 4 momentin mukainen erityinen henkilökortti. Oleskelulupa voidaan peruuttaa ulkomaalaislain 58 §:n 5 momentin ja 69 §:n 4 momentin mukaisesti, kun luvan edellytykset eivät enää täyty.

Ulkomaalaislain 40 §:ssä säädetään laillisesta oleskelusta Suomessa. Pykälän 1 momenttiin on Nato-sopimusten sekä Suomen ja Yhdysvaltojen välisen DCA-sopimuksen vuoksi lisätty kaksi uutta kohtaa 1.9.2024 voimaan tulleella ulkomaalaislain muutoksella (487/2024). Momentin 8 kohdan mukaan laillista oleskelua on Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta tehdyssä sopimuksessa (SopS 23 ja 24/2024), Pohjois-Atlantin sopimuksen mukaisesti perustettujen kansainvälisten sotilasesikuntien asemasta tehdyssä pöytäkirjassa (SopS 25 ja 26/2024), Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimusvaltioiden ja muiden rauhankumppanuuteen osallistuvien valtioiden välillä niiden joukkojen asemasta tehdyssä sopimuksessa (jäljempänä PfP SOFA, SopS 65/1997) tai sen toisessa lisäpöytäkirjassa (SopS 73/2005) tarkoitetun joukkojen jäsenen oleskelu. Momentin 9 kohdan mukaan laillista oleskelua on Puolustusyhteistyöstä Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen välillä tehdyssä sopimuksessa tarkoitetun joukkojen jäsenen, siviilihenkilöstön jäsenen, huollettavan ja USA:n sopimustoimittajan oleskelu.

Edellä mainittujen lainkohtien tarkoituksena on mahdollistaa 90 päivää ylittävä laillinen oleskelu sellaisille henkilöille, joilta Suomi ei kyseisten sopimusten sanamuodon tai vakiintuneen tulkinnan mukaan saa vaatia oleskeluluvan hakemista. Laillinen oleskelu perustuu siten suoraan lakiin. Puolustusyhteistyösopimuksen osalta (9 kohta) suoraan lakiin perustuva laillinen oleskelu koskee joukkojen lisäksi siviilihenkilöstön jäseniä, huollettavia ja USA:n sopimustoimittajia.

Suomessa yllä mainittuun siviilihenkilöstöön kuuluvalla voidaan myöntää tilapäinen oleskelulupa ulkomaalaislain 74 §:n 1 momentin 5 kohdan nojalla. Kohdan mukaan muu oleskelulupa ansiotyötä tai elinkeinon harjoittamista varten myönnetään hakemuksesta ulkomaalaiselle, joka toimii kansainvälisessä järjestössä tai valtioiden väliseen viralliseen yhteistyöhön liittyvissä tehtävissä.

Oleskeluluvasta vapautettujen henkilöiden huollettaville, joita itseään ei ole vapautettu oleskelulupapalvelullisuudesta, voidaan myöntää oleskelulupa 45 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla. Kyseisen säännöksen mukaan tilapäinen oleskelulupa myönnetään ulkomailla olevalle henkilölle, jos on olemassa muu erityinen syy luvan myöntämiselle.

Ulkomaalaislain 45 §:n 3 momentin mukaan kun ulkomaalaiselle on myönnetty tilapäinen oleskelulupa, hänen perheenjäsenelleen myönnetään tilapäinen oleskelulupa samaksi ajaksi. Näin ollen niille oleskelulupapalvelullisen henkilöstön huollettaville, jotka ovat ulkomaalaislain 37 §:ssä tarkoitettuja perheenjäseniä, voidaan myöntää perheenjäsenen oleskelulupa 45 §:n 3 momentin nojalla. Muille huollettaville oleskelulupa voidaan myöntää edellä mainitun 45 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla.

Hallituksen esityksessä (HE 90/2023) todetaan, että edellä kuvatun ratkaisun (siviilihenkilöstö ja huollettavat hakevat tilanteeseensa sopivaa oleskelulupaa Maahanmuuttovirastolta) toimivuutta on syytä jatkossa käytännössä seurata, koska tavoitteena on, ettei kansallisilla

menettelyillä vaikeuteta Nato-yhteistyötä. Hallituksen esityksen mukaan tuolloin on ollut vaikeaa arvioida viisumi- ja oleskelulupahakemusten määrää. Asiaa on tarkoitus arvioida vireillä olevan Pariisin pöytäkirjaa täydentävän sopimuksen neuvottelujen yhteydessä.

Ottawan sopimusta ei mainita ulkomaalaislain 40 §:ssä. Jos kyseisen sopimuksen perusteella saapuva henkilö oleskelisi Suomessa yli 90 päivää, oleskelulupa voitaisiin myöntää ulkomaalaislain 74 §:n 1 momentin 5 kohdan nojalla, jos 69 § ei soveltuisi (ei olisi Suomessa sijaitsevaa toimielintä). Huollettavalle voitaisiin siten vastaavasti kuin edellä myöntää perhesiteeseen perustuva oleskelulupa ulkomaalaislain 45 §:n 3 momentin nojalla, tai jos huollettava ei olisi ulkomaalaislain 37 §:n mukainen perheenjäsen, oleskelulupa muulla erityisellä syyllä lain 45 §:n 1 momentin 3 kohdan nojalla. Kuitenkin yhdysvaltalaisen osalta on huomioitava Suomen ja Yhdysvaltojen välisen DCA-sopimuksen määräykset.

Työnteko-oikeutta koskeva nykymenettely ja sen arviointi

Vuoden 1996 sopimuksessa on sovittu siitä, että ennen kuin perheenjäsen voi ottaa vastaan työtä vastaanottajavaltiossa, lähettäjävaltion suurlähetystö esittää asiasta virallisen pyynnön nimetylle viranomaiselle. Viranomaisten todettua, ettei työnteolle ole laillisia esteitä, se ilmoittaa suurlähetystölle viipymättä ja virallisesti, että asianomaisella henkilöllä on oikeus ottaa työtä vastaan. Käytännössä työntekijän oleskeluluvan hakumenettely on käynnistynyt siten, että lähettäjävaltio on ilmoittanut nootilla ulkoministeriölle edustuston työntekijän perheenjäsenen aikomuksesta tehdä ansiotyötä Suomessa. Ulkoministeriö on selvittänyt henkilön aseman ja muut sopimuksen soveltamisen edellytykset sekä ilmoittanut nootilla lähettäjävaltiolle työntekijän oleskeluluvan hakemisesta Maahanmuuttovirastolta.

Koska ulkomaalaislaki (301/2004) ei tällä hetkellä mahdollista työskentelyä Suomessa pelkästään nootin perusteella, on perheenjäsen hakenut Suomessa työntekijän oleskelulupaa sovelletussa menettelyssä. Oleskelulupaa hakeva perheenjäsen on liittänyt vastausnootin oleskelulupahakemuksensa. Maahanmuuttovirasto on myöntänyt hakijalle työntekijän oleskeluluvan, kunhan yleiset edellytykset luvan myöntämiselle täyttyvät. Hänellä on siis tullut olla työpaikka ja mm. työsuhteen ehtoja on lupaharkinnassa arvioitu. Saatavuusharkintaa ei kuitenkaan ole tehty, koska sitä ei sopimuksen perustella sovelleta. Maahanmuuttovirasto on myös antanut oleskelulupakortin osoitukseksi työntekijän oleskeluluvasta. Saatuaan tiedon työntekijän oleskeluluvan myöntämisestä, ulkoministeriö on peruuttanut diplomaatin perheenjäsenelle myöntämänsä oleskeluluvan ja myöntänyt hänelle uuden henkilökortin samalla statuksella, mutta ilman mainintaa oleskeluoikeudesta. Saatuaan Suomessa työntekijän oleskeluluvan, diplomaatin perheenjäsenen on katsottu ulkomaalaislain näkökulmasta oleskelevan Suomessa työntekijänä. Vakiintuneen tulkinnan mukaan hänen kuitenkin on katsottu samanaikaisesti oleskelevan Suomessa myös Wienin diplomaatti- ja konsulisopimuksissa tarkoitettuna perheenjäsenenä, jolla on edelleen ollut Wienin sopimuksen mukainen diplomaattistatus. Käytäntö noudattaa yhden luvan periaatetta, ja sillä on pyritty ehkäisemään kahden oleskeluluvan samanaikaisesta voimassaolosta mahdollisesti seuraavia epäselvyyksiä. Työntekoon liittyvistä luvista ja niitä koskevasta menettelystä säädetään ulkomaalaislain 5 luvussa.

Uudessa sopimuksessa sovitaan siitä, että oikeus tehdä ansiotyötä myönnetään sopimuksessa tarkoitettulle huollettavalle vaatimatta selvitystä vastaanottajavaltiossa tehdystä työtarjouksesta. Tämän vuoksi ei ole enää mahdollista noudattaa yllä kuvattua menettelyä. Syitä kuvataan tarkemmin jaksossa 3.

Verrokkimaiden vastaavat perhe- ja puolisosopimukset

Liittolaismaista ainakin Alankomailla, Albanialla, Iso-Britannialla, Kanadalla, Liettualla, Puolalla, Ranskalla, Tanskalla ja Virolla on Yhdysvaltojen kanssa tehty kahdenvälinen perhe- ja puolisosopimus, joka kattaa myös Nato-henkilöstön¹. Alankomaiden, Albanian ja Ranskan sopimuksissa on nimenomaiset viittaukset Nato-henkilöstöön.

1.2 Valmistelu

Sopimuksen valmistelu

Suomi ja Yhdysvallat aloittivat neuvottelut uudesta perhe- ja puolisosopimuksesta syksyllä 2024. Neuvotteluita käytiin Yhdysvaltojen mallisopimuksen perusteella. Osapuolten päällimmäisenä tarkoituksena oli laatia uusi sopimus jatkumona nykyiselle sopimukselle. Näin ollen osapuolet sopivat nykyisen sopimuksen korvaamisesta uudella sopimuksella, jolla laajennettaisiin sopimuksen soveltamisala kattamaan Nato-henkilöstö. Neuvottelukierroksia käytiin 3 kappaletta. Neuvottelut saatiin päätökseen huhtikuussa 2025. Sopimus allekirjoitettiin 24.7.2025.

Kansallinen valmistelu

Valtioneuvoston asetti 31.10.2024 sopimuksen neuvotteluvaltuuskunnan, joka vastasi myös hallituksen esityksen laadinnasta. Valtuuskunnan puheenjohtajana toimi ulkoministeriön edustaja, minkä lisäksi siihen kuuluivat ulkoministeriön, sisäministeriön, puolustusministeriön, valtiovarainministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön, Maahanmuuttoviraston, Puolustusvoimien sekä Verohallinnon edustajat.

Yhdysvaltojen kanssa neuvotellusta luonnoksesta perhe- ja puolisosopimukseksi pyydettiin lausunnot puolustusministeriöltä, sisäministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, työ- ja elinkeinoministeriöltä, valtiovarainministeriöltä, Maahanmuuttovirastolta, Pääesikunnalta ja Verohallinnolta. Sisäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, Pääesikunta ja Verohallinto ilmoittivat, ettei niillä ole huomautettavaa asian johdosta. Puolustusministeriö kiinnitti huomiota sopimuksen toteuttamisen vaatimaan hallinnolliseen työmäärään, mutta ei vastusta allekirjoittamista. Työ- ja elinkeinoministeriö ja Maahanmuuttovirasto korostavat ulkomaalaislain muutostarpeita valtuuskunnan keskustelujen mukaisesti ja kannattivat sopimuksen allekirjoittamista. Tasavallan presidentti myönsi allekirjoitusvaltuudet 4.7.2025. Sopimus allekirjoitettiin 24.7.2025. Valtuuskunta sai luonnoksen hallituksen esitykseksi valmiiksi 14.8.2025. Hallituksen esitysluonnoksesta pyydettiin lausuntoa muun muassa ministeriöiltä ja muilta viranomaisilta sekä järjestöiltä, yhteensä 20 taholta ajalla 18.8.–26.9.2025 Lausuntopalvelu.fi -palvelun kautta. Lausuntojen sisältöä selvitetään jäljempänä jaksossa 5. Esitys on viimeistelty ulkoministeriössä virkatyönä.

2 Sopimuksen tavoitteet

Sopimuksen tavoitteena on mahdollistaa nykysopimuksen tavoin diplomaattisen edustuston, konsuliedustuston, kansainvälisessä järjestössä toimivan edustuston sekä lisäksi uutena henkilöstökategoriana sopimuksessa määritellyn Nato-henkilöstön käsitteen alle kuuluvien

¹ Yhdysvaltojen ulkoministeriön listaus kahdenvälisistä perhe- ja puolisosopimuksista:

<https://www.state.gov/global-community-liaison-office/family-member-employment/overseas-family-member-employment/family-member-employment-overseas-outside-the-mission/list-of-bilateral-work-agreements-and-de-facto-work-arrangements/>

henkilöjen perheenjäsenten työnteko Yhdysvalloissa ilman, että heidän tarvitsee luopua diplomaattistatuksesta tai muusta erityisasemastaan niissä tapauksissa, joissa tällaisesta asemasta luopuminen vastaanottajavaltion noudattaman käytännön mukaan muutoin olisi työskentelyn edellytyksenä. Vastaavasti Suomi takaa sopimuksessa työnteon edellytykset Yhdysvaltojen vastaavassa asemassa oleville perheenjäsenille Suomessa. Sopimuksen on voimaantullessaan tarkoitus korvata osapuolten välinen nykyinen perhe- ja puolisosopimus.

3 Hallituksen esityksen keskeiset ehdotukset

3.1 Perhe ja puolisosopimus

Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi Yhdysvaltojen kanssa tehdyn perhe- ja puolisosopimuksen. Esitys sisältää myös ehdotuksen niin sanotuksi blankettilaiksi, jolla saatetaan voimaan sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.

3.2 Ulkomaalaislain muuttaminen

Esityksessä ehdotetaan myös muutettavaksi ulkomaalaislakia. Lain 81 a §:n 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 7 kohta, jonka on tarkoitus antaa perhe- ja puolisosopimuksessa määritellyille huollettaville, jotka oleskelevat Suomessa oleskeluluvalla, työnteko-oikeus ilman, että heidän tarvitsisi erikseen hakea jotakin työntekoon oikeuttavaa oleskelulupaa. Lisäksi 81 b §:ään ehdotetaan lisättävän uusi 4 momentti, jonka on tarkoitus antaa perhe- ja puolisosopimuksessa määritellyille huollettaville, jotka oleskelevat Suomessa laillisesti, mutta ilman oleskelulupaa, työnteko-oikeus ja oikeus harjoittaa elinkeinoa ilman, että heidän tarvitsisi erikseen hakea jotakin työntekoon oikeuttavaa oleskelulupaa.

Ehdotus johtuu uusitun sopimuksen artiklasta, jonka mukaan oikeus tehdä ansiotyötä myönnetään huollettavalle vaatimatta selvitystä vastaanottajavaltiossa tehdystä työtarjouksesta. Tämän takia ei huollettaville enää voida myöntää työntekijän oleskelulupaa tai muuta ulkomaalaislain 5 luvun mukaista oleskelulupaa. Luvun systematiikka rakentuu sen varaan, että työnantaja ja työntekijä toimittavat tiettyjä tietoja Maahanmuuttovirastolle ja että lupaharkinnassa selvitetään, että työnantaja on huolehtinut ja vastaisuudessa kykenee huolehtimaan velvoitteistaan työnantajana ja että työehdot, joista työnantaja on työntekijän kanssa sopinut, ovat voimassa olevien säännösten ja asianomaisen työehtosopimuksen mukaiset tai, jos työehtosopimusta ei ole sovellettava, että ne vastaavat työmarkkinoilla vastaavissa tehtävissä toimiviin työntekijöihin noudatettavaa käytäntöä. Ilman tämän tarkistamista, ei oleskelulupaa työnteon perusteella voida myöntää, minkä vuoksi huollettavien työnteko-oikeuden järjestämiseksi siitä tulee säätää erikseen.

Edellä nykytilan kuvauksen yhteydessä on kuvattu ulkomaalaislain 69 § 3 momentin perusteella annettavat oleskeluluvat sekä ulkomaalaislain 40 §:n mukaista laillista oleskelua. Näissä tilanteissa työnteko-oikeus vaihtelee tapauksen mukaan. Ulkomaalaislain 81 a §:n 1 momentin 2 kohdan mukaan perhesiteen perusteella myönnettyyn oleskelulupaan liittyy aina rajoittamaton työnteko-oikeus. Sen sijaan lain 45 §:n 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetun muun erityisen syyn perustella myönnettyyn tilapäiseen oleskelulupaan ei liity työnteko-oikeutta, joka vastaisi sopimuksen määräyksiä. Ilman oleskelulupaa oleskelevalla ulkomaalaisella on mahdollista työskennellä Suomessa vain poikkeuksellisesti silloin kun siitä on erikseen säädetty (ulkomaalaislain 81 b §). Näin ollen nykytilassa huollettavilla ei ole kaikissa tapauksissa riittävän laajaa työnteko-oikeutta uuden sopimuksen määräysten täyttämiseksi.

Uuden sopimuksen 1 artiklan mukaan huollettavilla on oikeus tehdä ansiotyötä sopimuksen määräysten mukaisesti. Sopimuksessa käytetty termi ansiotyö viittaa sekä työsuhteessa

tehtävään työhön että elinkeinon harjoittamiseen. Suomessa oleskeluluvalla oleskelevalla henkilöllä on oikeus harjoittaa elinkeinoa (elinkeinotoimintalaki (565/2023) 2 §:n 1 momentin 1 kohta). Näin ollen maassa oleskeluluvalla oleskelevien huollettavien osalta ei vaadita lakimuutoksia. Sen sijaan maassa ilman oleskelulupaa oleskelevien osalta oikeus harjoittaa elinkeinoa ratkeaa edellä kuvatulla tavalla muuttamalla 81 b §:ää, joka koskee sekä työ- tai virkasuhteessa tehtävää työtä että oikeutta harjoittaa elinkeinotoimintaa.

4 Esityksen vaikutukset

4.1 Taloudelliset vaikutukset

Esityksellä ei ole suoranaisia taloudellisia vaikutuksia.

4.2 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Uudella sopimuksella ei arvioida olevan merkittäviä vaikutuksia viranomaisten toimintaan eikä henkilöstötarpeeseen. Aiemmasta puolisosopimuksia koskevasta menettelystä poiketen Puolustusvoimat osallistuisi jatkossa sopimuksen täytäntöönpanoon. Tämän vuoksi sopimuksen toimeenpanossa on varmistettava tehtävän hoitamiseksi tarvittava henkilöstö. Sopimuksesta johtuvien uusien tehtävien toteuttaminen edellyttää henkilöstön kouluttamista. Henkilötietojen käsittely voi aiheuttaa vaikutuksia Puolustusvoimien tietojärjestelmiin. Arvion mukaan sopimuksen toimeenpano ei tällä hetkellä kuitenkaan edellytä lisähenkilöstöä. Sopimus sisältää yksinkertaistetun muutosmenettelyn koskien viranomaista, joka vastaisi virallisten pyyntöjen vastaanottajaa. Tämä mahdollistaa viranomaista koskevan muutosesityksen tekemisen yksinkertaistetusti diplomaattiteitse ilman tarvetta muuttaa valtiosopimusta, jos tulevaisuudessa pidetään tarkoituksenmukaisena siirtää vastaamista koskeva tehtävä toiselle viranomaiselle.

Esitykseen sisältyvällä ulkomaalaislain muutosehdotuksella on vaikutuksia läpileikkaavasti kaikkien jo tehtyjen ja tulevien perhe- ja puolisosopimusten osalta. Ulkomaalaislain muutoksen myötä myöskään muiden sopimusten perusteella ei tarvitsisi enää myöntää työntekijän oleskelulupaa. Tämän arvioidaan vähentävän Maahanmuuttoviraston lupakäsittelyä, vaikka käytännössä lupia onkin myönnetty vähäisessä määrin. Lisäksi muutoksen arvioidaan vähentävän ulkoministeriön protokollapalveluiden tehtäviä ottaen huomioon, että tarve peruuttaa ulkomaalaislain 69 §:n mukainen tilapäinen oleskelulupa ja myöntää perheenjäsenelle uusi henkilökortti ilman oleskelulupaa poistuu.

4.3 Muut yhteiskunnalliset vaikutukset

Uudella sopimuksella ei muuteta diplomaattisen edustuston, konsuliedustuston tai kansainvälisessä järjestössä toimivan edustuston henkilöstön perheenjäsenten työnteko-oikeutta verrattuna vuoden 1996 sopimukseen. Perhe- ja puolisosopimuksella edistetään osaltaan Suomen Yhdysvalloissa olevan diplomaattisen edustuston, konsuliedustuston tai kansainvälisessä järjestössä toimivan edustuston henkilöstön perheenjäsenten työntekoa asemamaassa sekä vastavuoroisesti Suomessa toimivien Yhdysvaltojen edustustojen lähetetyn henkilöstön perheenjäsenten työntekoa Suomessa. Sopimuksella on myönteinen vaikutus myös Suomen edustustoissa Yhdysvalloissa työskentelevien virkamiesten perheenjäsenten työllistymiseen. Sopimuksella edistetään myös sopimuksessa määrätyn mukaisesti sotilas- ja siviilitehtävissä toimivan henkilöstön perheenjäsenen työntekoa.

Sopimus vaikuttaa yksittäisten henkilöiden työllistymiseen Suomessa ja/tai sopimusvaltiossa. On kuitenkin huomattava, että puolison työllistymisen esteenä on usein myös sellaisia asemamaan tilanteeseen liittyviä tekijöitä, jotka eivät ole poistettavissa perhe- ja

puolisopimuksin. Voimassa olevia perhe- ja puolisosopimuksia on sovellettu 1990-luvulta lähtien muutamiiin kymmeniin Suomessa työtä tekeviin henkilöihin. Sopimusten perusteella työllistyneistä suomalaisista ei ole saatavissa tarkkoja lukuja.

Sopimuksella on merkitystä yksittäisen henkilön oikeussuojan kannalta, koska täydellistä luopumista diplomaattistatuksesta, immuniteetista tai oleskeluun perustuvista erioikeuksista ja vapauksista ei ole pidettävä suositeltavana edustuston henkilöstön puolisoien työllistymisen mahdollistamiseksi. Täydellinen luopuminen voisi teoriassa johtaa siihen, että diplomaattistatuksesta luopuneeseen perheenjäsenen kohdistuvia vastaanottajavaltion toimia voitaisiin käyttää Wienin diplomaattisopimuksen tai Wienin konsulisopimuksen tarkoituksen ja päämäärän sivuuttamiseksi. Vastaavasti sopimuksessa määrätyn mukaisesti sotilas- ja siviilitehtävissä toimivan henkilöstön perheenjäsenen täydellinen luopuminen Nato-sopimuksissa sovitusta erioikeuksista ja vapauksista voitaisiin käyttää näissä sopimuksissa tarkoitettujen päämäärien sivuuttamiseksi. Sopimuksen myötä työtätekevä puoliso ei luovu diplomaattistatuksesta, immuniteetista tai oleskeluun perustuvista erioikeuksista ja vapauksista mutta häntä ei ole vapautettu siviilioikeudellisesta ja hallinnollisesta lainkäyttövallasta kyseiseen ansiotyöhön liittyvissä kysymyksissä, minkä voidaan katsoa palvelevan työnantajan etua sekä yhteiskunnan kokonaisuutta.

4.4 Vaikutukset sukupuolten tasa-arvoon

Perhe- ja puolisosopimusten tekeminen edistää osaltaan naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annetun lain (609/1986) ja yhdenvertaisuuslain (1325/2014) tavoitteiden sekä ulkoministeriön ja puolustushallinnon perhepoliittisten tavoitteiden toteutumista. Perheen kokonaistilanteen vaikuttaessa yhä selvemmin siirtymishalukkuuteen, tavoitteena on löytää lisää siirtohalukkuutta ja sukupuolten tasa-arvoa tukevia käytäntöjä.

5 Lausuntopalaute

Sopimuksen allekirjoittamisesta järjestettiin ministeriöiden ja viranomaisten välinen lausuntokierros 22.5. –12.6.2025. Lausunnon antoivat puolustusministeriö, sisäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, Maahanmuuttovirasto, Pääesikunta ja Verohallinto. Saaduissa lausunnoissa ei ollut huomautettavaa sopimuksen allekirjoittamisesta.

Puolustusministeriö piti tärkeänä, että sopimuksen toteuttaminen ei johda tarpeettomasti hallinnollisen työmäärän kasvuun. Ministeriö totesi lisäksi, että henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetussa laissa (332/2019) on rajoituksia, jotka vaikuttavat Puolustusvoimien mahdollisuuksiin toimeenpanna sopimusta, mikäli Puolustusvoimat joutuu käsittelemään henkilötietoja sopimuksen nojalla. Ministeriö katsoi, että sopimuksen toimeenpanossa tulisi välttää mahdollisuuksien mukaan tilannetta, jossa suomalaisen viranomaisen tulisi myöntää erillisiä ansiotyöhön oikeuttavia asiakirjoja huollettaville.

Työ- ja elinkeinoministeriö totesi, että sopimuksen hyväksyminen edellyttää ulkomaalaislain muuttamista, jotta sopimuksessa tarkoitettulle huollettavalle (2 artiklan 2 kohta) voidaan myöntää oikeus tehdä ansiotyötä vaatimatta selvitystä vastaanottajavaltiossa tehdystä työtarjouksesta. Ulkomaalaislain muutostarpeeseen kiinnitti huomiota myös Maahanmuuttovirasto. Virasto totesi, että se ei myönnä oleskelulupia sopimuksessa tarkoitetuille huollettaville, koska he saavat työnteko-oikeuden joko ulkoministeriön myöntämän oleskeluluvan perusteella tai koska he saavat työnteko-oikeuden kuullessaan ulkomaalaislain 40 § 1 momentin 9 kohdassa tarkoitamiin huolettaviin.

Luonnos hallituksen esitykseksi on ollut lausuntokierroksella 18.8.–26.9.2025 Lausuntopalvelu.fi -palvelun² kautta. Lausuntoja pyydettiin 20 taholta ja myös muilla tahoilla oli mahdollisuus lausua asiasta. Määräaikaan mennessä lausuntoja annettiin yhteensä 15 taholta: Aliupseeriliitto, apulaistietosuojavaltuutettu, Eläketurvakeskus, Kansaneläkelaitos, Maahanmuuttovirasto, Maanpuolustuksen Henkilökuntaliitto MPHL ry, oikeuskansleri, puolustusministeriö, Päälystöliitto ry, sisäministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö, työ- ja elinkeinoministeriö, Upseeriliitto ry, valtiovarainministeriö ja Verohallinto. Eduskunnan oikeusasiamies ja oikeusministeriö ilmoittivat, ettei niillä ole asiassa lausuttavaa.

Lausuntopyyntö ja lausunnot ovat saatavilla osoitteessa valtioneuvosto.fi/hankkeet tunnuksella UM001:00/2025.

Aliupseeriliitto katsoi, että sopimus palvelisi osaltaan syventyvää ja laajentuvaa turvallisuus- ja puolustuspoliittista yhteistyötä. Samalla se lausui, että myös muiden perhe- ja puolisosopimusten henkilöllistä soveltamisalaa tulisi tarkastella henkilöstön tasapuolisen kohtelun näkökulmasta.

Apulaistietosuojavaltuutettu katsoi, että henkilötietoja käsittelevien toimijoiden välistä roolia tulisi täsmentää. Hän myös totesi, että Puolustusvoimien käsittelemät tiedot eivät vaikuta tietosuojasetuksen 9 artiklan mukaisilta erityisiin henkilötietoryhmiin kuuluvilta, mutta esityksessä tulisi tarkemmin kuvata käsiteltäviä tietoja ja niihin liittyvän käsittelykynnyksen arviointia. Hän esitti säännöskohtaisia perusteluja tarkennettavaksi. Apulaistietosuojavaltuutettu piti tärkeänä myös sitä, että lain jatkovalmistelussa arvioidaan ja otetaan huomioon mahdolliset henkilötietojen käsittelystä puolustusvoimissa annetun lain muutostarpeet. Esitystä viimeisteltäessä on täydennetty 3 artiklan perusteluita henkilötietojen käsittelyn osalta ja selvennetty käsittelyyn sovellettavaa lainsäädäntöä. Esityksen viimeistelyn yhteydessä voimaansaattamislakiluonnoksen 2 § Puolustusvoimien oikeudesta käsitellä henkilötietoja on poistettu tarpeettomana.

Eläketurvakeskus piti sopimuksen tavoitteita kannatettavana. Se esitti, että sopimuksen 4 artiklan perusteluihin lisättäisiin tieto siitä, että Suomen sosiaaliturvalainsäädännön soveltaminen ja todistuksen myöntäminen etätyötilanteissa edellyttää sitä, että muut Suomesta lähettämisen edellytykset täyttyvät sosiaaliturvasopimuksen perusteella. Artiklan 4 perusteluja on tältä osin täydennetty. Sopimuksen vaikutusten osalta Eläketurvakeskus totesi, että sille voi tulla hieman aikaisempaa enemmän todistushakemuksia Suomen sosiaaliturvaan kuulumiseksi. Myös Yhdysvalloista Suomeen lähetettävien henkilöiden osalta saadut todistukset rekisteröidään Eläketurvakeskuksessa. Määrien ei kuitenkaan arvioida olevan suuria, koska perhe- ja puolisosopimus koskee rajattua henkilökuntaa. Myös neuvontaa saattaa tulla enemmän. Neuvonnassa keskeinen rooli on Eläketurvakeskuksella ja Kelalla, mutta myös diplomaatteja ja Nato-henkilökuntaa palkkaavilla tahoilla, jotka neuvovat puolisoita ja perheenjäseniä ulkomaille lähdessä. Työn aloittaminen Yhdysvalloissa lähtökohtaisesti tarkoittaa, että oikeus Suomen sosiaaliturvaan päättyy, jos lähettämisen edellytykset eivät täyty. Tämä tulisi huomioida uuden perhe- ja puolisosopimuksen antamista työllistymismahdollisuuksista viestittäessä, jotta henkilöt voivat arvioida työn ja sosiaaliturvansa kokonaisuuden ennen työskentelyn aloittamista.

² <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=3e98aea3-68df-4085-b9ee-clc8175410eb>

Kansaneläkelaitos kuvasi lausunnossaan perhe- ja puolisosopimuksen perusteella työskentelevän perheenjäsenen sosiaaliturvaoikeuksien määräytymistä, jos kyse on yhdysvaltaisen huollettavan työskentelystä Suomessa ja toisaalta suomalaisen huollettavan työskentelystä Yhdysvalloissa.

Maahanmuuttovirasto esitti, että esityksessä ilmaistaan vielä selkeämmin se, että ulkoministeriön myöntäessä oleskeluluvan perhe- ja puolisosopimusten mukaisille huollettaville se merkitsee osoituksena oleskeluluvasta antamaansa ulkomaalaislain 33 a § 4 momentin mukaiseen erityiseen henkilökorttiin tiedot huollettavan työnteko-oikeudesta. Niiden tapausten osalta, joissa on kyse siitä, että perhe- ja puolisosopimuksen mukainen huollettava oleskelee Suomessa ulkomaalaislain 40 § 1 momentin 9 kohdan mukaisesti laillisesti, Maahanmuuttovirasto esitti, että esitykseen täsmennetään, että Puolustusvoimat antaa kyseisille huollettaville todistuksen tai muun asiakirjan, jossa on tiedot heidän työnteko-oikeudestaan. Täsmennykset ovat tärkeitä, jotta varmistetaan, että huollettavilla on tieto työnteko-oikeudestaan. Epätietoisuus työnteko-oikeudesta voisi johtaa siihen, että huollettavat hakisivat Maahanmuuttovirastolta oleskelulupaa tai pyytäisivät Maahanmuuttovirastolta tietoja työnteko-oikeudestaan. Maahanmuuttovirasto ei tällaisiin kyselyihin pysty vastaamaan. Sopimuksen 3 artiklan perusteluja on täydennetty siten, että siitä käy ilmi, miten varmistetaan, että huollettavilla on työnteko-oikeus. Tämä tapahtuisi ulkoministeriön nootilla tai vaihtoehtoisesti Puolustusvoimien kirjeellä.

Maanpuolustuksen Henkilökuntaliitto MPHL ry kannatti esitystä ja esitti, että myös muut perhe- ja puolisosopimukset päivitetäisiin Yhdysvaltojen kanssa tehtyä sopimusta vastaaviksi.

Oikeuskansleri lausui henkilötietojen käsittelystä ja katsoi, että lakiehdotuksen 2 §:n perusteluissa tulee esittää perustelut sille, miksi tässä yhteydessä henkilötietojen käsittelystä on tarpeen erikseen säätää. Lisäksi esityksessä tulee arvioida, onko kyseessä mahdollisesti myös arkaluonteisten henkilötietojen tai tietosuojasetuksen 9 artiklan mukaisten tietojen käsittely. Mikäli esitys koskee tällaisten tietojen käsittelyä, käsittely olisi rajattava näiden tietojen osalta täsmällisillä ja tarkkarajaisilla säännöksillä vain välttämättömään ja sääntelyn on oltava EU:n tietosuojalainsäädännön mahdollistamissa puitteissa yksityiskohtaista ja kattavaa. Lisäksi oikeuskansleri lausui, että mikäli sopimuksen täytäntöönpano edellyttää henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain muuttamista, asia tulisi selvittää sopimuksen hyväksymis- ja voimaansaattamisvaiheessa eikä vasta seurantavaiheessa. Lisäksi esityksessä olisi aiheellista käsitellä kattavammin henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain ja ehdotettavan lain 2 §:n välinen suhde ja ensisijaisuus tietojen käsittelyssä. Esitystä viimeisteltäessä on täydennetty 3 artiklan perusteluita henkilötietojen käsittelyn osalta ja selvennetty käsittelyyn sovellettavaa lainsäädäntöä. Lisäksi lausuntokierroksella olleen voimaansaattamislakiluonnoksen 2 § on poistettu tarpeettomana.

Puolustusministeriö piti esitystä erittäin merkityksellisenä. Se nosti lausunnossaan esiin kysymyksen siitä, katsooko Yhdysvallat avopuolisot sopimuksessa tarkoitetuiksi huollettaviksi. Ulkoministeriö käy sopimuksen täytäntöönpanosta keskustelua Yhdysvaltojen viranomaisten kanssa, minkä yhteydessä huolehditaan asiaan liittyvästä tiedonkulusta.

Henkilötietojen suojan osalta ministeriö totesi, että sopimuksen 3 artiklan 3 kohdassa tarkoitettu virallisten pyyntöjen käsittely edesauttaa Pohjois-Atlantin liiton yhteisen puolustuksen toimeenpanoa, mutta kyse ei kokonaisuutena tarkastellen ole kuitenkaan puolustusvoimista annetun lain 2 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua tehtävän hoitamisesta. Koska henkilötietojen käsittely ei liity muihinkaan henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimissa annetun lain soveltamisalassa mainittuihin Puolustusvoimien tehtäviin, tulee käsittelyyn puolustusministeriön näkemyksen mukaan soveltaa tietosuojalakia sekä EU:n yleistä tietosuojaj-

asetusta. Lisäksi ministeriö katsoi, että virallisten pyyntöjen käsittely ei sisällä arkaluontoisten tietojen käsittelyä, eikä kyseisten tietojen käsittely aiheuta erityisiä yleisen tietosuoja-asetuksen tarkoittamia uhkia tai riskejä. Puolustusvoimien käsittelemät henkilötiedot rajautuisivat puolustusministeriön käsityksen mukaan niihin tietoihin, joita Amerikan yhdysvaltojen Helsingin-suurlähetystö toimittaa pyynnön yhteydessä. Näin ollen henkilötietojen käsittelystä ei ole tarpeen säätää erikseen sopimuksen voimaansaattamislaissa, mutta tietojen käsittelyn perusteita tulisi esitykseen tarkentaa. Sopimuksen 3 artiklan 3 kohdan perusteluja on lausunnon perusteella täydennetty sekä lausuntokierroksella olleen voimaansaattamislakiluonnoksen 2 § on poistettu tarpeettomana.

Työnteko-oikeuden tulkinnan osalta Puolustusministeriö piti tärkeänä, että sopimuksen kansallinen voimaansaattaminen ei johda tilanteeseen, jossa Puolustusvoimat toimisi ulkomaalaislakia soveltavana viranomaisena, vaan sen roolin tulisi edellä mainitulla tavalla rajoittua perhe- ja puolisosopimuksen tulkintaan. Lisäksi ministeriö esitti vaikutukset viranomaisten toimintaan -jaksoa täydennettäväksi. Vaikutusarviointijaksoa ja 3 artiklan 2–6 kohdan perusteluja on täydennetty ministeriön lausunnon perusteella.

Päällystöliitto ry kannatti esitystä. Se nosti lausunnossaan esiin, että komennettujen virkamiesten palvelussuhteen ehtojen tulisi päivittää ainakin siten, että lasten päivähoiton korvattavuus olisi sama kuin muilla lähetettävillä virkamiehillä.

Sisäministeriö piti kannatettavana sitä, että esityksen mukaisesti perhe- ja puolisosopimuksissa sovittu työnteko-oikeus perustuisi jatkossa suoraan ulkomaalaislakiin eikä erillistä työntekijän oleskelulupaa enää tarvittaisi.

Sosiaali- ja terveysministeriö piti tärkeänä, että sopimuksella ei muuteta sitä, kumman maan sosiaaliturvalainsäädäntöä sopimuksen perusteella työskentelevään perheenjäsenen sovelletaan. Sovellettava sosiaaliturvaa koskeva lainsäädäntö, maksettavat sosiaaliturvamaksut sekä oikeus etuuksiin määräytyvät Suomen ja Amerikan yhdysvaltojen välillä sosiaaliturvasta tehdyn sopimuksen (SopS 85–86/1992) ja kansallisen etuuslainsäädännön perusteella.

Upseeriliitto ry piti esitystä kannatettavana ja katsoi uuden sopimuksen vastaavan paremmin nykyisiin operatiivisiin tarpeisiin verrattuna vuoden 1996 sopimukseen. Se katsoi, että sopimus edistää yhdenvertaisuutta, tukee perheiden asemaa kansainvälisissä tehtävissä ja lisää kansainvälisten tehtävien houkuttelevuutta. Lisäksi Upseeriliitto ry katsoi, että puolisoiden etätyöskentelyä on aidosti tuettava eikä katsota ratkaisuja vain tapauskohtaisesti.

Valtiovarainministeriö puolsi sopimuksen hyväksyntää ja katsoi, että se täydentää hyvin Nato-henkilöstön palvelussuhteen ehtoja koskevaa kokonaisuutta.

Verohallinto totesi, ettei sopimuksella ole vaikutusta Verohallinnon menettelyihin tai tietojärjestelmiin, eikä se edellytä päivityksiä asiakasohjaukseen. Se totesi myös, ettei Verohallinto yleensä myönnä henkilötunnuksia asiakkaille, joilla on työnteko-oikeus Suomessa perhesuhteen perusteella, vaan asiakas ohjataan kääntymään Digi- ja väestöviraston puoleen.

6 Sopimuksen määräykset ja niiden suhde Suomen lainsäädäntöön

Johdanto. Sopimuksen johdannossa ilmaistaan osapuolten tahto sallia ansiotyön tekeminen virkatehtävissä diplomaattisten tai konsuliedustustojen, kansainvälisessä järjestössä toimivan edustuston tai Nato-henkilöstön työntekijöiden perheenjäsenille vastavuoroisuusperiaatteen mukaisesti.

1 artikla. Oikeus tehdä ansiotyötä. Artiklassa sovitaan vastavuoroisesti siitä, että osapuolet antavat virallisissa tehtävissä alueillaan työskentelevien virallisten työntekijöiden huollettaville oikeuden tehdä ansiotyötä, kun he ovat saaneet asianmukaisen oikeuden sopimuksen määräysten mukaisesti. Sopimuksessa käytetty termi ansiotyö viittaa sekä työsuhteessa tehtävään työhön että elinkeinon harjoittamiseen. Sopimuksessa ei nimenomaisesti mainita mahdollisuutta etätyöhön, kuten ei nykyisessäkään sopimuksessa. Maahanmuuttoviraston nykytulkinnan mukaan etätyötä ulkomaalaiselle työnantajalle voi tehdä Suomesta ilman työnteon perusteella myönnettävää oleskelulupaa henkilön oleskellessa Suomessa laillisesti. Yhdysvalloissa kaikentyyppistä työntekoa varten vaaditaan työlupa. Menettelyyn sovelletaan 3 artiklaa, joka ei sisällä edellytystä siitä, että lupaa haettaessa on tiedossa mitä työtä tehdään ja missä.

Artikla kuuluu lainsäädännön alaan.

2 artikla. Määritelmät. Artiklassa määritellään sopimuksen keskeinen termistö. Keskeisiä termejä ovat ”huollettava”, ”viralliset työntekijät” ja ”Nato-henkilöstö”.

Artiklan 1 kohdassa määritellään diplomaattisen tai konsulihenkilökunnan jäsenen huollettava. Tässä huollettavalla tarkoitetaan 16 vuotta täyttänyttä henkilöä, jonka vastaanottajavaltio hyväksyy akkreditoitavaksi lähettäjävaltion diplomaattisen edustuston, mukaan lukien kansainvälisessä järjestössä toimiva edustusto, tai konsuliedustuston jäsenen kotitalouteen kuuluvana perheenjäsenenä. Huollettava ei tarkoita sellaisen henkilön perheenjäsentä, joka asuu vakinaisesti vastaanottajavaltiossa diplomaattisia suhteita koskevassa Wienin yleissopimuksessa ja konsulisuhteita koskevassa Wienin yleissopimuksessa tarkoitetulla tavalla.

Suomessa diplomaattisen henkilökunnan perheenjäsenten osalta tulkinnan lähtökohtana on ulkomaalaislain 37 §, jonka mukaan perheenjäseneksi katsotaan Suomessa asuvan henkilön aviopuoliso sekä alle 18-vuotias naimaton lapsi, jonka huoltaja on Suomessa asuva henkilö tai tämän aviopuoliso. Perheenjäseneksi katsotaan myös samaa sukupuolta oleva henkilö, jos parisuhde on kansallisesti rekisteröity. Aviopuolisoihin rinnastetaan jatkuvasti yhteisessä taloudessa avioliitonomaisissa olosuhteissa elävät henkilöt sukupuolestaan riippumatta. Tällaisen rinnastuksen edellytyksenä on, että he ovat asuneet vähintään kaksi vuotta yhdessä. Asumisaikaa ei edellytetä, jos henkilöillä on yhteisessä huollossa oleva lapsi tai jos on muu painava syy. Painavana syynä on käytännössä pidetty edustuston virallista ilmoitusta perhesiteestä. Lapseen rinnastetaan myös alle 18-vuotias naimaton lapsi, joka on huoltajansa tosiasiallisessa huollossa ja tosiasiallisen huollon tarpeessa oleskelulupahakemuksen ratkaisupäivänä, mutta jonka huoltosuhteesta ei ole saatavissa virallista selvitystä (kasvatillapsi). Suomeen lähetettyjen sopimusvaltion diplomaatti- ja konsuliedustuston työntekijöiden perheenjäsenten osalta perheenjäsenen määritelmään vaikuttaa myös ulkomaalaislain 69 §:n 3 momentti, jossa säädetään ulkoministeriöstä oleskelulupaviranomaisena. Kyseisen säännöksen mukaan ulkoministeriö myöntää tilapäisen oleskeluluvan lähettäjävaltiota Suomessa edustavan diplomaatti- ja konsuliedustuston henkilökuntaan kuuluvalla, hänen perheenjäsenelleen ja 18–19-vuotiaalle jälkeläiselle suoraan alenevassa polvessa samoin kuin hänen puolisonsa vastaavalle jälkeläiselle. Näin ollen Suomeen lähetettyjen sopimusvaltion työntekijöiden perheenjäseniksi katsotaan hyväksyttävänä olevaa sopimusta sovellettaessa ulkomaalaislain 37 §:ssä tarkoitettujen henkilöiden lisäksi diplomaatti- ja konsuliedustuston henkilökuntaan kuuluvan 18–19-vuotiaat jälkeläiset suoraan alenevassa polvessa samoin kuin hänen puolisonsa vastaavat jälkeläiset.

Artiklan 2 kohdassa määritellään Nato-henkilöstön jäsenen huollettava. Huollettava tarkoittaa jäsenen kotitalouteen kuuluvaa 16 vuotta täyttänyttä henkilöä, joka on Nato-henkilöstön jäsenen

kotitalouteen kuuluva perheenjäsen ja puoliso, naimaton huollettava lapsi, jonka ikä alittaa diplomaattisen tai konsulihenkilökunnan jäsenten huollettavien akkreditoinnin ikärajan tai fyysisesti tai henkisesti vammainen naimaton huollettava lapsi.

Artiklan 3 kohdan mukaan ”viralliset työntekijät” tarkoittaa sellaisia diplomaattisia edustajia, konsulivirkamiehiä ja hallinnollisen ja teknisen henkilökunnan jäseniä, jotka on määrätty diplomaattisiin edustustoihin, konsuliedustustoihin tai kansainvälisissä järjestöissä toimiviin edustustoihin, sekä Nato-henkilöstöä.

Artiklan 4 kohdan mukaan ”Nato-henkilöstö” tarkoittaa sellaisia tehtävään Amerikan yhdysvaltojen alueelle määrättyjä Suomen tasavallan hallituksen sotilas- tai siviilihenkilöstön jäseniä tai tehtävään Suomen alueelle määrättyjä Amerikan yhdysvaltojen hallituksen sotilas- tai siviilihenkilöstön jäseniä, jotka kuuluvat johonkin seuraavista ryhmistä: 1) sotilas- tai siviilihenkilöstö, johon sovelletaan Nato SOFAa; 2) ne sotilas- ja siviilihenkilöstöön kuuluvat, jotka palvelevat Naton esikuntien palveluksessa, ja joihin sovelletaan Pariisin pöytäkirjaa; 3) jäsenvaltioiden edustajat, kansainvälinen henkilöstö ja siviiliasiantuntijat liiton erityistehtävissä, joihin sovelletaan Ottawan sopimusta; tai 4) ne sotilas- ja siviilihenkilöstöön kuuluvat henkilöt, joihin sovelletaan jotakin edellä mainituista sopimuksista täydentävää sopimusta tai niiden pöytäkirjaa. Sopimuksen neuvotteluissa todettiin, että 2 artiklan 4 kohdan d alakohdan viittaus täydentävään sopimukseen tai pöytäkirjaan kattaa DCA:n sekä Pariisin pöytäkirjan 16 artiklan nojalla tehtävän täydentävän sopimuksen.

Määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

3 artikla. Menettely. Artiklassa määrätään työntekoon liittyvistä hallinnollisista menettelyistä.

Artiklan 1 kohdassa määrätään menettelystä, jossa huollettavalle myönnetään oikeus tehdä ansiotyötä hänen virallisen työntekijän huollettavan asemansa perusteella. Kohdan mukaan oikeutta tehdä ansiotyötä koskevien asiakirjojen voimassaoloa jatketaan tarvittaessa samalla perusteella ja noudattaen samaa sopimuksessa kuvattua menettelyä, jolla myönnetään ensimmäisen kerran oikeus tehdä ansiotyötä.

Suomessa ei myönnettäisi erillistä oleskelulupaa tai oikeutta työntekoon vaan oikeus työntekoon tulisi suoraan ulkomaalaislaista, siten kuin sitä tällä esityksellä esitetään muutettavaksi.

Artiklan kohdat 2–6 koskevat virallisen pyynnön osoittamista vastaanottajavaltion toimivaltaiselle viranomaiselle. Ulkoministeriö vastaa 2 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa pyyntöön nootitse selvitettyään henkilön aseman. Nootissa todettaisiin, että henkilö on sopimuksen soveltamisalan piirissä ja hänellä on näin ollen sopimuksessa tarkoitettu työnteko-oikeus. Puolustusvoimat toimii puolestaan 3 kohdassa tarkoitetuissa tilanteissa nimettynä viranomaisena ja vastaisi vastaavalla tavalla 3 kohdassa tarkoitettuihin virallisiin pyyntöihin asiakirjallaan. Ulkoministeriö ja Puolustusvoimat eivät toimisi hallintolain tarkoittamina lupaviranomaisina eivätkä näin ollen tekisi ulkomaalaislain mukaista työlupaharkintaa tai hallintopäätöstä asiassa. Ulkoministeriö ja Puolustusvoimat toimeenpanisivat sopimuksen 3 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitettua menettelyä. Mahdolliset ristiriidat ratkaistaisiin sopimuksen 5 artiklan menettelyä noudattaen. Tällainen mahdollinen ristiriita voisi syntyä käytännössä esimerkiksi silloin, kun henkilön asemaa ei voitaisi todeta puutteellisen pyynnön vuoksi.

Sopimuksen 3 artikla muodostaa Puolustusvoimille uuden lakisääteisen velvoitteen ottaa vastaan ja käsitellä viralliset pyynnot työnteko-oikeuden saamiseksi. Tätä tehtävää suorittaessa Puolustusvoimat käsitelisi henkilötietoja ja Pääesikunta toimisi Puolustusvoimien sisällä

rekisterinpitäjänä. Henkilötietojen käsittely perustuisi tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan c alakohtaan, jonka mukaan käsittely on lainmukaista, jos se on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi.

Käsittely ei liittyisi esimerkiksi joukkojen asemaa koskevien sopimusten toimeenpanoon Suomessa, eikä se siten tapahtuisi puolustusvoimista annetun lain (551/2007) 2 §:n 1 momentin 1 kohdassa, 2 kohdan a alakohdassa taikka 3 tai 4 kohdassa säädettyjen tehtävien hoitamiseksi. Tämän vuoksi siihen ei sovellettaisi henkilötietojen käsittelystä Puolustusvoimista annettua lakia (332/2019). Nyt käsillä olevan sopimuksen luonne ei myöskään kokonaisuutena tarkastellen liity kansalliseen turvallisuuteen siten, että se jäisi selkeästi unionin oikeuden soveltamisen ulkopuolelle tietosuoja-asetuksen 2 artiklan 2 kohdan a alakohdan tarkoittamalla tavalla.

Puolustusvoimat saisi käsitellä vain 3 artiklan 3 kohdassa tarkoitetun pyynnön kannalta tarpeellisia tietoja. Näitä tietoja olisi esimerkiksi huollettavan nimi, Amerikan yhdysvaltojen hallituksen Nato-henkilöstön jäsenen asema (huollettavan puoliso) sekä huollettavan tulevan työpaikan tiedot. Tietoja saisi käsitellä vain siinä tarkoituksessa, johon ne on kerätty.

Sopimuksen 3 artiklan 2 ja 3 kohta liittyy perustuslain 10 §:ssä säädettyyn yksityiselämän suojaan ja henkilötietojen suojaan. Perustuslakivaliokunta on katsonut, että henkilötietojen suojan toteuttaminen tulisi yleisen tietosuoja-asetuksen soveltamisalalla taata ensisijaisesti yleisen tietosuoja-asetuksen ja säädettävän kansallisen yleislain nojalla. Tähän liittyen tulisi välttää kansallisen erityislainsäädännön säätämistä sekä varata sellaisen säätäminen vain tilanteisiin, joissa se on yhtäältä sallittua tietosuoja-asetuksen kannalta ja toisaalta välttämätöntä henkilötietojen suojan toteuttamiseksi. (PeVL 2/2018 vp, s. 5). Sopimuksen alaan kuuluvaan henkilötietojen käsittelyyn ei liittyisi erityisiä riskejä henkilötietojen suojan kannalta. Tästä syystä henkilötietojen suojasta ei olisi tarpeen säätää erikseen sopimuksen voimaansaattamislaissa.

Perustuslakivaliokunnan mukaan EU-tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kansallista sääntelyä ei saa antaa asetuksen soveltamisalalla, ellei asetus nimenomaisesti velvoita tai valtuuta täydentävään kansalliseen sääntelyyn tai muuhun päätöksentekoon (asia 34/73, Variola, tuomio 10.10.1973, asia 50/ 76, Amsterdam Bulb, tuomio 2.2.1977, 33 kohta). Yksityiskohtaisemman sääntelyn tarpeen ja sisällön osalta on otettava huomioon myös yleisen tietosuoja-asetuksen tavoitteet ja sääntelytapa. (PeVL 14/2018 vp, s. 3).

Perustuslakivaliokunta on myös katsonut tietosuoja-asetuksen soveltamisen alkamisen johdosta olevan perusteltua tarkistaa aiempaa kantaansa henkilötietojen suojan kannalta tärkeistä sääntelykohteista. Valiokunnan mielestä tietosuoja-asetuksen yksityiskohtainen sääntely, jota tulkitaan ja sovelletaan EU:n perusoikeuskirjassa turvattujen oikeuksien mukaisesti, muodostaa yleensä riittävän säännöspohjan myös perustuslain 10 §:ssä turvatun yksityiselämän ja henkilötietojen suojan kannalta. Valiokunnan käsityksen mukaan tietosuoja-asetuksen sääntely vastaa asianmukaisesti tulkittuna ja sovellettuna myös Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaan määräytyvää henkilötietojen suojan tasoa. Näin ollen erityislainsäädäntöön ei ole tietosuoja-asetuksen soveltamisalalla enää valtiosääntöisistä syistä välttämätöntä sisällyttää kattavaa ja yksityiskohtaista sääntelyä henkilötietojen käsittelystä. (PeVL 14/2018 vp, s. 4).

Perustuslakivaliokunnan mielestä on kuitenkin selvää, että erityislainsäädännön tarpeellisuutta on arvioitava myös tietosuoja-asetuksenkin edellyttämän riskiperustaisen lähestymistavan mukaisesti kiinnittämällä huomiota tietojen käsittelyn aiheuttamiin uhkiin ja riskeihin. Mitä korkeampi riski käsittelystä aiheutuu luonnollisen henkilön oikeuksille ja vapauksille, sitä

perustellumpaa on yksityiskohtaisempi sääntely. Tällä seikalla on erityistä merkitystä arkaluonteisten tietojen käsittelyn kohdalla. (PeVL 14/2018 vp, s. 5).

Arkaluonteisiin tietoihin kuuluvat muun muassa EU:n yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklassa tarkoitetut erityiset henkilötietoryhmät. Niitä ei pääsääntöisesti ole tarpeen käsitellä sopimuksen 3 artiklan 2 ja 3 kohdissa tarkoitetuissa menettelyissä. Tietosuoja-asetuksen 9 mukaisia erityisten henkilötietoryhmien käsittelyä on sellaisten henkilötietojen käsittely, joista ilmenee rotu tai etninen alkuperä, poliittisia mielipiteitä, uskonnollinen tai filosofinen vakaumus tai ammattiliiton jäsenyys sekä geneettisten tietojen käsittely, biometristen tietojen käsittely henkilön yksiselitteistä tunnistamista varten tai terveyttä koskevien tietojen taikka luonnollisen henkilön seksuaalista käyttäytymistä ja suuntautumista koskevien tietojen käsittely. Perhe- ja puolisosopimuksen 3 artiklan 2 ja 3 kohdassa tarkoitettujen pyyntöjen käsittelyyn voi kuitenkin poikkeuksellisesti sisältyä tällaisten tietojen käsittelyä, mutta tämän ei arvioida aiheuttavan sellaisia erityisiä yleisen tietosuoja-asetuksen tarkoittamia uhkia tai riskejä, joiden vuoksi asiasta olisi välttämätöntä säätää erikseen erityislainsäädännössä kansallisen liikkumavaran puitteissa. Siinä tapauksessa, että tällaisia tietoja käsiteltäisiin, peruste tietojen käsittelylle tulisi yleisen tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 2 kohdan g alakohdasta, jota täydentää tietosuojalain (1050/2018) 6 §:n 1 momentin 2 kohta. Kyseisen tietosuojalain säännöksen mukaan tietosuoja-asetuksen 9 artiklan 1 kohtaa ei sovelleta tietojen käsittelyyn, josta säädetään laissa tai joka johtuu välittömästi rekisterinpitäjälle laissa säädetystä tehtävästä. Ulkoministeriölle ja Puolustusvoimille annettu tehtävä perustuu sopimuksen 3 artiklan 2 ja 3 kohtiin, jotka saatetaan voimaan lailla. Erityisten henkilötietoryhmien tietojen käsittelyn suojatoimista säädetään tietosuojalain 6 §:n 2 momentissa.

Artiklan 7 kohta sisältää määräyksen helpotetusta muutosmenettelystä. Mikäli virallisen pyynnön vastaanottajataho muuttuu, muutoksesta ilmoitetaan toiselle osapuolelle diplomaattiteitse.

Artiklan 8 kohdan mukaan osapuolet tai niiden hallinnolliset alueet eivät peri maksuja ansiotyöhön oikeuttavien asiakirjojen antamisesta tai niiden voimassaolon jatkamisesta.

Artiklan 9 kohdan mukaan oikeus tehdä ansiotyötä myönnetään huollettavalle vaatimatta selvitystä vastaanottajavaltiossa tehdystä työtarjouksesta. Tämä tarkoittaa sitä, että henkilölle ei voida myöntää työperusteista oleskelulupaa, koska työperäisen oleskeluluvan myöntämiseksi henkilöllä tulisi olla työpaikka ja työsuhteen ehtoja tulisi arvioida. Näin ollen ulkomaalaislain 81 a ja b §:ää ehdotetaan muutettavaksi.

Artiklan 10 kohdan mukaan osapuolet tai niiden hallinnolliset alueet eivät vaadi työnantajaa osoittamaan huollettavan työhön ottamisen ehtona, ettei kyseiseen työhön ole saatavilla vastaanottajavaltion kansalaista. Tämä tarkoittaa, ettei työnteko-oikeuden saaminen edellytä saatavuusharkintaa, mikä mahdollistuu ulkomaalaislakiin ehdotettujen muutosten myötä. Sopimuksen määräysten ei kuitenkaan tulkita edellyttävän, että työnantajat tunnustavat ulkomaiset tutkinnot tai luvat tai muut ulkomaiset ansiot.

Artiklan 11 kohdan mukaan osapuolet ovat tietoisia siitä, että pyynnöt ansiotyötä koskevan oikeuden saamiseksi on tärkeää käsitellä joutuisasti, ja ne arvioivat käsittelevänsä nämä pyynnöt keskimäärin neljänkymmenenviiden (45) päivän kuluessa. Jos jompikumpi hallitus tuo esiin, että pyyntöjen käsittelyaika on sen työntekijöiden huollettavien osalta merkittävästi pitempi kuin toisen hallituksen työntekijöiden huollettavien osalta, ensin mainittu hallitus voi pyytää neuvotteluja toisen hallituksen kanssa epätasapainon vähentämiseksi. Jollei ratkaisuun päästä kolmenkymmenen (30) päivän kuluessa, ensin mainittu hallitus voi keskeyttää

sopimuksen mukaisten ansiotyötä koskevien oikeuksien myöntämisen tai niiden voimassaolon jatkamisen ilmoitettuaan asiasta toiselle hallitukselle 30 päivää etukäteen.

Artiklan 12 kohdan mukaan, jos jompikumpi hallitus katsoo, että sen myöntämien ja toisen hallituksen myöntämien ansiotyötä koskevien oikeuksien määrät ovat merkittävässä epätasapainossa keskenään, ensin mainittu hallitus voi pyytää neuvotteluja toisen hallituksen kanssa epätasapainon vähentämiseksi. Jollei ratkaisuun päästä 30 päivän kuluessa, ensin mainittu hallitus voi keskeyttää sopimuksen mukaisten ansiotyötä koskevien oikeuksien myöntämisen tai niiden voimassaolon jatkamisen ilmoitettuaan asiasta toiselle hallitukselle 30 päivää etukäteen.

Artikla kuuluu lainsäädännön alaan.

4 artikla: Erioikeudet ja vapaudet. Artiklassa määrätään siviili- ja hallinto-oikeudellisesta koskemattomuudesta, rikosoikeudellisesta koskemattomuudesta, tuloverovelvollisuudesta sekä sosiaaliturvamaksuista.

Artiklan 1 kohdan mukaan perheenjäsenet eivät nauti Wienin diplomaattisopimuksen tai Wienin konsulisopimukseen perustuvaa siviili- ja hallinto-oikeudellisesta koskemattomuutta ammatilliseen tai kaupalliseen toimintaan liittyvien toimien suhteen, ml. sopimuksen mukainen ansiotyö. Siviili- ja hallinto-oikeudellinen koskemattomuus ei siis ylety työsuhteesta tai elinkeinon harjoittamisesta liittyvään toimintaan, eli esimerkiksi työsuhteesta johtuviin oikeudenkäynteihin. Huollettavilla on kuitenkin muilta osin Wienin diplomaattisopimuksen, Wienin konsulisopimuksen tai muun sovellettavan sopimuksen mukaiset erioikeudet ja vapaudet, ml. rikosoikeudellinen koskemattomuus. Lainkäytöstä säädetään useassa eri kansallisessa säädöksessä ja etsinnästä, takavarikosta, menettämisseuraamuksesta ja muista pakkotoimenpiteistä säädetään Suomessa pääsääntöisesti pakkokeinolaissa (806/2011). Lainkäyttölinen koskemattomuus merkitsee vapautusta tuomiovallasta.

Artiklan 2 kohdan mukaan perheenjäsenet ovat velvollisia maksamaan vastaanottajavaltiossa tekemästään ansiotyöstä saamastaan palkasta tuloveroja ja sosiaaliturvamaksuja kyseisen valtion kansallisen lainsäädännön ja kansainvälisten sopimusten mukaisesti.

Verovelvollisuuden perusteista säädetään perustuslain 81 §:n mukaan lailla. Ansiotulojen verotuksen osalta erityisesti tuloverolaki (1535/1992) on keskeinen. Tuloverolain 9 §:n mukaan Suomessa asuva henkilö (yleisesti verovelvollinen) on verovelvollinen Suomessa sekä Suomesta että ulkomailta saamistaan tuloista. Henkilö, joka ei asu Suomessa (rajoitetusti verovelvollinen) on velvollinen suorittamaan veroa Suomesta saamastaan tulosta. Tuloverolain 11 §:ssä määritellään, milloin henkilön katsotaan asuvan Suomessa tuloverotuksen näkökulmasta. Lisäksi kansainväliset sopimukset, kuten sopimus Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen välillä tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi (SopS 1 ja 2/1991) sekä Sopimus Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan yhdysvaltojen välillä puolustusyhteistyöstä (SopS 69 ja 70/2024) (DCA-sopimus) voivat vaikuttaa perheenjäsenen verotukseen.

Sosiaaliturvaa koskevat säädökset ovat yksilön oikeuksiin ja velvollisuuksiin vaikuttavina lainsäädäntöä (perustuslain 80 §). Velvollisuudesta maksaa työeläkevakuutusmaksua säädetään työeläkelaeissa, joista keskeisimmät ovat työntekijän eläkelaki (395/2006), yrittäjän eläkelaki (1272/2006) ja julkisten alojen eläkelaki (81/2016). Muista työntekijän tai yrittäjän pakollisista sosiaaliturvamaksuista säädetään työttömyysetuuksien rahoituksesta annetussa laissa (555/1998) sekä sairausvakuutuslaissa (1224/2004). Lisäksi Suomen ja Yhdysvaltojen välillä

liikkuvan henkilön sosiaaliturvasta määrätään Suomen ja Yhdysvaltojen välisessä sosiaaliturvasopimuksessa (SopS 85 ja 86/1992).

Sosiaaliturvamaksut on lähtökohtaisesti maksettava Suomen lainsäädännön mukaisesti myös Suomessa tehdystä etätyöstä saadusta palkasta. Mikäli henkilöllä kuitenkin on Suomen ja Amerikan yhdysvaltojen välisen sosiaaliturvasopimuksen perusteella myönnetty todistus Amerikan yhdysvaltojen sosiaaliturvalainsäädännön piiriin kuulumisesta, vapautuu henkilö Suomen sosiaaliturvamaksuista sosiaaliturvasopimuksen kattamin osin.

Eläketurvakeskus on Suomessa toimivaltainen myöntämään Suomen ja Amerikan yhdysvaltojen välisen sosiaaliturvasopimuksen mukaisen todistuksen Suomen sosiaaliturvalainsäädännön piiriin kuulumisesta Amerikan yhdysvalloissa tehtävää työtä varten. Eläketurvakeskuksen soveltamiskäytännön mukaan todistus on mahdollista myöntää Amerikan yhdysvalloissa tehtävää etätyötä varten, mikäli lähettämisen edellytykset täyttyvät.

Määräykset kuuluvat lainsäädännön alaan.

5 artikla: Riitojen ratkaiseminen. Artiklassa määrätään riitojen ratkaisemisesta. Erimielisyydet ratkaistaan diplomaattiteitse osapuolten välisillä neuvotteluilla.

6 artikla: Voimaantulo ja irtisanominen. Artikla sisältää sopimuksen loppumääräykset koskien sopimuksen voimaantuloa ja irtisanomista. Artiklan 1 kohdan mukaan sopimus tulee voimaan toiseksi seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä sen ilmoituksen päiväyksen jälkeen, jolla Suomi ilmoittaa diplomaattiteitse, että se on saattanut päätökseen sopimuksen voimaantulon edellyttämät kansalliset menettelynsä. Voimaantullessaan sopimus korvaa vuoden 1996 perhe- ja puolisosopimuksen. Yhdysvaltojen osalta valtuutus neuvotella ja allekirjoittaa Suomen ja Yhdysvaltojen välinen perhe- ja puolisosopimus sisälsivät myös oikeuden hyväksyä sopimus, joten sopimus ei enää edellytä Yhdysvaltojen puolelta erillistä hyväksymismenettelyä. Sopimuksen todistusvoimainen kieli on englanti.

7 Lakiehdotuksen säännöskohtaiset perustelut

7.1 Laki virallisten työntekijöiden huollettavien ansiotyöstä Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen välillä tehdystä sopimuksesta

1 §. *Lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.* Pykälä sisältää säännöksen siitä, että sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa niin kuin Suomi on niihin sitoutunut. Lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä on selostettu tarkemmin sopimuksen yksityiskohtaisissa perusteluissa sekä jäljempänä eduskunnan suostumuksen tarpeellisuutta koskevassa jaksossa.

2 §. *Muut kuin lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset.* Pykälä sisältää tavanomaisen säännöksen, joka koskee sopimuksen muiden kuin lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamista valtioneuvoston asetuksella

3 §. *Voimaantulo.* Pykälä sisältää tavanomaisen voimaantulosäännöksen, jonka mukaan lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella

7.2 Ulkomaalaislaki

81 a §. *Työnteko-oikeus oleskeluluvan nojalla.* Ehdotetaan lisättäväksi momentin luetteloon uusi 7 kohta, jossa säädettäisiin siitä, että silloin kuin työnteko-oikeudesta on sovittu Suomen ja toisen valtion välillä tehdyssä perhe- ja puolisosopimuksessa ja henkilö oleskelee maassa jollakin oleskeluluvalla, on hänellä työnteko-oikeus. Vaikka muutos tehdään Yhdysvaltojen kanssa tehtävän sopimuksen yhteydessä, koskee se kaikkia perhe- ja puolisosopimuksia. Työnteko-oikeuden alkaminen, päättyminen ja menettely työnteko-oikeuden saamiseksi määräytyisi kunkin sopimuksen mukaan. Nyt tehtävässä sopimuksessa Yhdysvaltojen kanssa menettelyä kuvataan 3 artiklassa.

81 b §. *Työnteko-oikeus ja oikeus harjoittaa elinkeinoa ilman oleskelulupaa.* Ehdotetaan lisättäväksi pykälään uusi 4 momentti. Momentissa säädettäisiin siitä, että ulkomaalaisella, joka oleskelee maassa laillisesti ja jonka työnteko-oikeudesta on sovittu Suomen ja toisen valtion välisessä perhe- ja puolisosopimuksessa on oikeus tehdä ansiotyötä ja harjoittaa elinkeinoa ilman oleskelulupaa. Tämä mahdollistaisi sen, että sellaiset perhe- ja puolisosopimuksissa tarkoitetut huollettavat, jotka eivät tarvitse oleskelulupaa oleskellakseen Suomessa laillisesti, voisivat työskennellä Suomessa, jos näin on perhe- ja puolisosopimuksessa sovittu.

Vaikka muutos tehdään Yhdysvaltojen kanssa tehtävän sopimuksen yhteydessä, koskee se kaikkia perhe- ja puolisosopimuksia. Työnteko-oikeuden alkaminen, päättyminen ja menettely työnteko-oikeuden saamiseksi määräytyisi kunkin sopimuksen mukaan. Nyt tehtävässä sopimuksessa Yhdysvaltojen kanssa menettelyä kuvataan 3 artiklassa.

8 Voimaantulo

Ehdotetaan, että esitykseen sisältyvä laki virallisten työntekijöiden huollettavien ansiotyöstä Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen välillä tehdystä sopimuksesta tulee voimaan valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana samanaikaisesti sopimuksen kanssa.

Ulkomaalaislain muutos ehdotetaan tulemaan voimaan viimeistään, kun sopimus tulee voimaan.

9 Ahvenanmaan maakuntapäivien suostumus

Sopimus ei sisällä Ahvenanmaan itsehallintolain (1144/1991) mukaan määräyksiä maakunnan toimivaltaan kuuluvissa asioissa, eikä sopimuksen voimaansaattamislaille ole siten tarpeen pyytää Ahvenanmaan maakuntapäivien suostumusta Ahvenanmaan itsehallintolain 59 §:n mukaisesti.

10 Toimeenpano ja seuranta

Suomessa on myös kansainvälisiä järjestöjä, joiden kanssa on tehty isäntämaasopimuksia, jotka sisältävät määräyksiä työnteko-oikeudesta. Jatkossa tulisi seurata olisiko syytä laajentaa ulkomaalaislain ehdotetun 81 a §:n 1 momentin 7 kohdan soveltamisalaa kattamaan myös kyseiset sopimukset.

11 Suhde muihin esityksiin

Eduskunnassa on vireillä hallituksen esitys HE 62/2025 vp, jossa ehdotetaan muutettavaksi ulkomaalaislain 81 a §:n 1 momentin 1 kohtaa. Ehdotukset on eduskuntakäsittelyn aikana sovitettava yhteen.

12 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus ja käsittelyjärjestys

12.1 Eduskunnan suostumuksen tarpeellisuus

Perustuslain 94 §:n 1 momentin mukaan eduskunta hyväksyy sellaiset valtiosopimukset ja muut kansainväliset velvoitteet, jotka sisältävät lainsäädännön alaan kuuluvia määräyksiä tai ovat muutoin merkitykseltään huomattavia taikka vaativat perustuslain mukaan muusta syystä eduskunnan hyväksymisen. Perustuslakivaliokunnan tulkintakäytännön mukaan eduskunnan hyväksymistoimivalta kattaa kaikki aineelliselta luonteeltaan lain alaan kuuluvat kansainvälisen velvoitteen määräykset. Määräykset luetaan kuuluviksi lainsäädännön alaan, jos (1) määräys koskee jonkin perustuslaissa turvatun perusoikeuden käyttämistä tai rajoittamista, (2) määräys muutoin koskee yksilön oikeuksien tai velvollisuuksien perusteita, (3) määräyksen tarkoittamasta asiasta on perustuslain mukaan säädettävä lailla, (4) määräyksen tarkoittamasta asiasta on voimassa lain säännöksiä tai (5) jos määräyksen tarkoittamasta asiasta on Suomessa vallitsevan käsityksen mukaan säädettävä lailla. Kysymykseen ei vaikuta, onko jokin määräys ristiriidassa vai sopusoinnussa Suomessa lailla annetun säännöksen kanssa (PeVL 11/2000 vp, PeVL 12/2000 vp ja PeVL 45/2000 vp).

Eduskunnan hyväksyttäväksi esitetyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset koskevat edellä jaksossa 6 esitetyin perustein artikkelit 1, 3 ja 4. Myös sopimuksen keskeiset määritelmät sisältävän 2 artiklan on katsottava kuuluvan lainsäädännön alaan, koska määritelmät vaikuttavat välillisesti sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvien aineellisten määräysten sisältöön ja soveltamiseen ja kuuluvat siksi itsekin lainsäädännön alaan (PeVL 6/2001 vp ja PeVL 24/2001 vp).

12.2 Käsittelyjärjestys

Koska sopimus ei sisällä määräyksiä, jotka koskisivat perustuslakia sen 94 §:n 2 momentissa tai 95 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla, sopimus voidaan hallituksen käsityksen mukaan hyväksyä äänten enemmistöllä ja ehdotus sen voimaansaattamislaiksi tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

Ehdotus ulkomaalaislain muuttamisesta ei sisällä sellaisia säännöksiä, jotka vaatisivat perustuslain 73 §:n mukaista lainsäätämisyjärjestystä. Laki ulkomaalaislain muuttamisesta voidaan hyväksyä tavallisen lain säätämisjärjestyksessä.

1. ponsi

Edellä olevan perusteella ja perustuslain 94 §:n mukaisesti esitetään, että eduskunta hyväksyisi virallisten työntekijöiden huollettavien ansiotyöstä Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen välillä Washingtonissa 24.7.2025 tehdyn sopimuksen.

2. ponsi

Edellä esitetyn perusteella ja koska sopimus sisältää määräyksiä, jotka kuuluvat lainsäädännön alaan, annetaan samalla eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

virallisten työntekijöiden huollettavien ansiotyöstä Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen välillä tehdystä sopimuksesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset

Virallisten työntekijöiden huollettavien ansiotyöstä Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen välillä Washingtonissa 24 päivänä heinäkuuta 2025 tehdyn sopimuksen lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset ovat lakina voimassa sellaisina kuin Suomi on niihin sitoutunut.

2 §

Muut kuin lainsäädännön alaan kuuluvat määräykset

Sopimuksen muiden kuin lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

3 §

Voimaantulo

Tämän lain voimaantulosta säädetään valtioneuvoston asetuksella.

2.

Laki

ulkomaalaislain 81 a ja 81 b §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan ulkomaalaislain (301/2004) 81 a §:n 1 momentin 6 kohta, sellaisena kuin se on laissa 255/2025, sekä

lisätään 81 a §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 255/2025, uusi 7 kohta ja 81 b §:ään, sellaisena kuin se on laissa 216/2023, uusi 4 momentti seuraavasti:

81 a §

Työnteko-oikeus oleskeluluvan nojalla

Rajoittamaton työnteko-oikeus on ulkomaalaisella, jolle on myönnetty:

- 6) oleskelulupa maasta poistumisen estymisen vuoksi 51 §:n perusteella;
7) oleskelulupa ja jonka työnteko-oikeudesta on sovittu Suomen ja toisen valtion välisessä
perhe- ja puolisosopimuksessa.
-

81 b §

Työnteko-oikeus ja oikeus harjoittaa elinkeinoa ilman oleskelulupaa

Ulkomaalaisella, joka oleskelee maassa laillisesti ja jonka työnteko-oikeudesta on sovittu Suomen ja toisen valtion välisessä perhe- ja puolisosopimuksessa, on oikeus tehdä ansiotyötä ja harjoittaa elinkeinoa ilman oleskelulupaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 23.10.2025

Pääministeri

Petteri Orpo

Ulkoministeri Elina Valtonen

**SOPIMUS SUOMEN TASAVALLAN
HALLITUKSEN JA AMERIKAN
YHDYSVALTOJEN HALLITUKSEN
VÄLILLÄ VIRALLISTEN
TYÖNTEKIJÖIDEN HUOLLETTAVIEN
ANSIOTYÖSTÄ**

Suomen tasavallan hallitus ja Amerikan yhdysvaltojen hallitus, joihin kumpaankin erikseen voidaan jäljempänä viitata "osapuolena" ja molempiin yhdessä "osapuolina" ja jotka tahtovat sallia sen, että viralliseen tehtävään yhden osapuolen alueelle määrättyjen toisen osapuolen virallisten työntekijöiden huollettaville annetaan vastavuoroisesti oikeus tehdä ansiotyötä ensin mainitun osapuolen alueella,

sopivat seuraavasta:

1 artikla: Oikeus tehdä ansiotyötä

Viralliseen tehtävään Amerikan yhdysvaltojen alueelle määrättyjen Suomen tasavallan hallituksen virallisten työntekijöiden huollettavat ja viralliseen tehtävään Suomen alueelle määrättyjen Amerikan yhdysvaltojen hallituksen virallisten työntekijöiden huollettavat saavat tehdä ansiotyötä vastaanottajavaltion alueella, kun he ovat saaneet siihen asianmukaisen oikeuden tämän sopimuksen määräysten mukaisesti.

2 artikla: Määritelmät

Tässä sopimuksessa

1. Diplomaattisen tai konsulihenkilökunnan jäsenen "huollettava" tarkoittaa 16 vuotta täyttäneitä henkilöä, jonka vastaanottajavaltio hyväksyy akkreditoitavaksi lähettiläjävaltion diplomaattisen edustuston, mukaan lukien kansainvälisessä järjestössä toimiva edustusto, tai konsuliedustuston jäsenen

**AGREEMENT BETWEEN THE
GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF
FINLAND AND THE GOVERNMENT OF
THE UNITED STATES OF AMERICA
ON EMPLOYMENT OF DEPENDENTS
OF OFFICIAL EMPLOYEES**

The Government of the Republic of Finland and the Government of the United States of America, hereinafter may be referred to individually as "Party," or collectively as "Parties," desiring to permit dependents of official employees of one Party assigned to official duty in the territory of the other Party to be authorized to be employed on a reciprocal basis in the territory of the other Party,

Agree as follows:

Article 1: Authorization of Employment

Dependents of the official employees of the Government of the United States of America assigned to official duty in the territory of Finland and dependents of the official employees of the Government of the Republic of Finland assigned to official duty in the territory of the United States of America are authorized to be employed in the territory of the receiving state after obtaining the appropriate authorization in accordance with the provisions of this Agreement.

Article 2: Definitions

For the purposes of this Agreement:

1. For diplomatic and consular personnel, a "dependent" is an individual of at least 16 years of age whose accreditation is accepted by the receiving state as a member of the immediate family forming part of the household of a member of a diplomatic mission, including a mission to an international organization, or of a consular

kotitalouteen kuuluvana perheenjäsenenä. Tässä sopimuksessa tarkoitettu diplomaattisen tai konsulihenkilökunnan jäsenen "huollettava" ei tarkoita sellaisen henkilön perheenjäsentä, joka asuu vakinaisesti vastaanottajavaltiossa diplomaattisia suhteita koskevassa Wienin yleissopimuksessa ja konsulisuhteita koskevassa Wienin yleissopimuksessa tarkoitetulla tavalla.

2. Pohjois-Atlantin liiton tehtäviin määrätyn henkilöstön (Nato-henkilöstön) jäsenen "huollettava" on 16 vuotta täyttänyt henkilö, joka on Nato-henkilöstön jäsenen kotitalouteen kuuluva perheenjäsen ja

- a) puoliso;
- b) naimaton huollettava lapsi, jonka ikä alittaa diplomaattisen tai konsulihenkilökunnan jäsenten huollettavien akkreditoinnin ikärajan; tai
- c) fyysisesti tai henkisesti vammainen naimaton huollettava lapsi.

3. "Viralliset työntekijät" tarkoittaa sellaisia diplomaattisia edustajia, konsulivirkamiehiä ja hallinnollisen ja teknisen henkilökunnan jäseniä, jotka on määrätty diplomaattisiin edustustoihin, konsuliedustustoihin tai kansainvälisissä järjestöissä toimiviin edustustoihin, sekä Nato-henkilöstöä.

4. "Nato-henkilöstö" tarkoittaa sellaisia tehtävään Amerikan yhdysvaltojen alueelle määrättyjä Suomen tasavallan hallituksen sotilas- tai siviilihenkilöstön jäseniä tai tehtävään Suomen alueelle määrättyjä Amerikan yhdysvaltojen hallituksen sotilas- tai siviilihenkilöstön jäseniä, jotka kuuluvat johonkin seuraavista ryhmistä:

a) sotilas- tai siviilihenkilöstö, johon sovelletaan Lontoossa 19 päivänä kesäkuuta 1951 tehtyä *sopimusta Pohjois-Atlantin sopimuksen sopimuspuolten välillä niiden joukkojen asemasta*;

b) liittokunnan esikunnan palveluksessa olevat sotilas- tai siviilihenkilöstöluokat, joihin sovelletaan Pariisissa 28 päivänä elokuuta 1952 tehtyä *pöytäkirjaa Pohjois-Atlantin sopimuksen mukaisesti*

post of the sending state. A "dependent" of diplomatic or consular personnel under this Agreement shall not include a member of the immediate family of an individual who is permanently resident in the receiving state within the meaning of the Vienna Convention on Diplomatic Relations (VCDR) and Vienna Convention on Consular Relations (VCCR).

2. For North Atlantic Treaty Organization (NATO) personnel, a "dependent" is an individual of at least 16 years of age who is a member of the immediate family forming part of the household of NATO personnel and is:

- a) a spouse;
- b) an unmarried dependent child under an age consistent with the accreditation age limit for dependents of diplomatic and consular personnel; or
- c) an unmarried dependent child who is physically or mentally disabled.

3. "Official employees" shall mean diplomatic agents, consular officers, and members of administrative and technical staffs assigned to diplomatic missions, consular offices and missions to international organizations, as well as NATO personnel.

4. "NATO personnel" shall mean members of the military or civilian personnel of the Government of the Republic of Finland assigned to duty in the territory of the United States of America, or of the Government of the United States of America assigned to duty in the territory of Finland who come within one of the following categories:

a) military or civilian personnel to whom the *Agreement between the Parties to the North Atlantic Treaty regarding the Status of their Forces*, done at London on June 19, 1951, applies;

b) such categories of military or civilian personnel in the employ of the Allied Headquarters to whom the *Protocol on the Status of International Military*

perustettujen kansainvälisten sotilasesikuntien asemasta;

c) Jäsenvaltioiden edustajat, kansainvälinen henkilöstö ja Naton erityistehtävissä toimivat siviiliasiantuntijat, joihin sovelletaan Ottawassa 20 päivänä syyskuuta 1951 tehtyä *sopimusta Pohjois-Atlantin liiton, kansallisten edustajien ja kansainvälisen henkilöstön asemasta*; tai

d) sotilas- tai siviilihenkilöstö, johon sovelletaan jotakin edellä mainituista sopimuksista täydentävää sopimusta tai pöytäkirjaa, mukaan lukien Washington D.C:ssä 18 päivänä joulukuuta 2023 tehty *sopimus Suomen tasavallan hallituksen ja Amerikan yhdysvaltojen hallituksen välillä puolustusyhteistyöstä*.

3 artikla: Menettely

1. Oikeus tehdä ansiotyötä myönnetään huollettavalle hänen virallisen työntekijän huollettavan asemansa perusteella. Ansiotyöhön oikeuttavien asiakirjojen voimassaoloa jatketaan tarvittaessa samalla perusteella ja noudattaen samaa jäljempänä kuvattua menettelyä, jolla ensimmäisen kerran myönnetään oikeus tehdä ansiotyötä.

2. Kun on kyse sellaisten Amerikan yhdysvaltojen hallituksen virallisten työntekijöiden huollettavista, jotka on määrätty tehtävään Yhdysvaltojen Helsingin-suurlähetystöön, Yhdysvaltojen Suomen-konsuliedustustoon tai kansainvälisessä järjestössä Suomessa toimivaan Yhdysvaltojen edustustoon, virallisen pyynnön esittää Yhdysvaltojen Helsingin-suurlähetystö Suomen ulkoministeriölle.

3. Kun on kyse sellaisten Amerikan yhdysvaltojen hallituksen Nato-henkilöstön jäsenten huollettavista, jotka on määrätty tehtävään Suomen alueelle, virallisen pyynnön esittää Yhdysvaltojen Helsingin-suurlähetystö Suomen puolustusvoimille.

4. Kun on kyse sellaisten Suomen tasavallan hallituksen virallisten työntekijöiden

Headquarters Set up Pursuant to the North Atlantic Treaty, done at Paris on August 28, 1952, applies;

c) representatives of member states, international staff, and civilian experts on mission for NATO to whom the *Agreement on the Status of the North Atlantic Treaty Organization, National Representatives and International Staff*, done at Ottawa on September 20, 1951, applies; or

d) military or civilian personnel to whom any supplementary agreement or protocol to the abovementioned agreements applies, to include the *Agreement between the Government of the United States of America and the Government of the Republic of Finland regarding Defense Cooperation*, done at Washington, D.C. on December 18, 2023, applies.

Article 3: Procedure

1. Employment authorization shall be accorded to a dependent on the basis of his or her status as a dependent of an official employee. Renewals of employment authorization documents, if necessary, shall be granted on the same basis and in accordance with the same procedure described below for initial employment authorization.

2. In the case of dependents of official employees of the Government of the United States of America assigned to duty at the United States Embassy in Helsinki, at a United States consulate in Finland, or at a United States mission to an international organization in Finland, an official request shall be made by the United States Embassy in Helsinki to the Ministry for Foreign Affairs of Finland.

3. In the case of dependents of NATO personnel of the Government of the United States of America assigned to duty in the territory of Finland, an official request shall be made by the United States Embassy in Helsinki to the Finnish Defence Forces.

huollettavista, jotka on määrätty tehtävään Suomen Washington D.C:n suurlähetystöön, Amerikan yhdysvalloissa toimivaan Suomen konsuliedustustoon tai muussa kansainvälisessä järjestössä Yhdysvalloissa kuin Yhdistyneissä kansakunnissa toimivaan Suomen edustustoon, virallisen pyynnön esittää Suomen Washington D.C:n suurlähetystö Yhdysvaltojen ulkoministeriön ulkomaisten edustustojen toimistolle.

5. Kun on kyse sellaisten Suomen tasavallan hallituksen Nato-henkilöstön jäsenten huollettavista, jotka on määrätty tehtävään Amerikan yhdysvaltojen alueelle, virallisen pyynnön esittää Suomen suurlähetystö tai sen nimetty yhteystoimisto Yhdysvaltojen ulkoministeriön ulkomaisten edustustojen toimistolle.

6. Kun on kyse sellaisten Suomen tasavallan hallituksen virallisten työntekijöiden huollettavista, jotka on määrätty Suomen hallituksen pysyvään edustustoon Yhdistyneissä kansakunnissa, virallinen pyyntö esitetään Yhdysvaltojen pysyvälle edustustolle Yhdistyneissä kansakunnissa.

7. Näiden virallisten pyyntöjen vastaanottajaa koskevista mahdollisista muutoksista ilmoitetaan diplomaattiteitse.

8. Suomen tasavallan hallitus ja Amerikan yhdysvaltojen hallitus tai niiden hallinnolliset alueet eivät peri maksuja ansiotyöhön oikeuttavien asiakirjojen antamisesta tai niiden voimassaolon jatkamisesta.

9. Oikeus tehdä ansiotyötä myönnetään huollettavalle vaatimatta selvitystä vastaanottajavaltiossa tehdystä työtarjouksesta.

10. Suomen tasavallan hallitus ja Amerikan yhdysvaltojen hallitus tai niiden hallinnolliset alueet eivät vaadi työnantajaa huollettavan työhön ottamisen ehtona osoittamaan, ettei kyseiseen työhön ole saatavilla vastaanottajavaltion kansalaista. Tämän sopimuksen määräysten ei

4. In the case of dependents of official employees of the Government of the Republic of Finland assigned to duty at the Finnish Embassy in Washington, D.C., at a Finnish consulate in the United States of America, or at a Finnish mission to an international organization in the United States other than the United Nations, an official request shall be made by the Embassy of Finland in Washington, D.C. to the Office of Foreign Missions in the Department of State.

5. In the case of dependents of NATO personnel of the Government of the Republic of Finland assigned to duty in the territory of the United States of America, an official request shall be made by the Embassy or the Embassy's designated liaison office to the Office of Foreign Missions in the Department of State.

6. In the case of dependents of official employees of the Government of the Republic of Finland assigned to the Government of Finland's Permanent Mission to the United Nations, an official request shall be made to the Permanent Mission of the United States to the United Nations.

7. Any changes regarding the recipient of such official requests shall be communicated through diplomatic channels.

8. The Government of the United States of America and the Government of the Republic of Finland, or any of their respective political subdivisions, shall not charge any fee in connection with the issuance or renewal of employment authorization documents.

9. Employment authorization shall be extended to a dependent without requiring evidence of an offer of employment in the receiving state.

10. The Government of the United States of America and the Government of the Republic of Finland, or any of their respective political subdivisions, shall not

kuitenkaan tulkita edellyttävän, että työnantajat tunnustavat ulkomaiset tutkinnot tai luvat tai muut ulkomaiset ansiot.

11. Suomen tasavallan hallitus ja Amerikan yhdysvaltojen hallitus ovat tietoisia siitä, että pyynnöt ansiotyötä koskevan oikeuden saamiseksi on tärkeää käsitellä joutuisasti, ja ne arvioivat käsittelevänsä nämä pyynnot keskimäärin neljänkymmenenviiden (45) päivän kuluessa. Jos jompikumpi hallitus tuo esiin, että pyyntöjen käsittelyaika on sen työntekijöiden huollettavien osalta merkittävästi pitempi kuin toisen hallituksen työntekijöiden huollettavien osalta, ensin mainittu hallitus voi pyytää neuvotteluja toisen hallituksen kanssa käsittelyaikojen välisen eron kaventamiseksi. Jollei ratkaisuun päästä kolmenkymmenen (30) päivän kuluessa, ensin mainittu hallitus voi keskeyttää tämän sopimuksen mukaisten uusien ansiotyötä koskevien oikeuksien myöntämisen tai aiempien oikeuksien voimassaolon jatkamisen ilmoitettuaan asiasta toiselle hallitukselle 30 päivää etukäteen.

12. Jos jompikumpi hallitus katsoo, että sen myöntämien ja toisen hallituksen myöntämien ansiotyötä koskevien oikeuksien määrät eroavat merkittävästi toisistaan, ensin mainittu hallitus voi pyytää neuvotteluja toisen hallituksen kanssa eron kaventamiseksi. Jollei ratkaisuun päästä 30 päivän kuluessa, ensin mainittu hallitus voi keskeyttää tämän sopimuksen mukaisten uusien ansiotyötä koskevien oikeuksien myöntämisen tai aiempien oikeuksien voimassaolon jatkamisen ilmoitettuaan keskeyttämisestä toiselle hallitukselle 30 päivää etukäteen.

4 artikla: Erioikeudet ja vapaudet

1. Suomen tasavallan hallitus ja Amerikan yhdysvaltojen hallitus vahvistavat, ettei diplomaattisia suhteita koskevassa Wienin yleissopimuksessa eikä konsulisuhteita koskevassa Wienin yleissopimuksessa anneta huollettaville siviili- eikä hallinto-oikeudellista koskemattomuutta sellaisten oikeudenkäyntien suhteen, jotka liittyvät

require an employer, as a condition of employing a dependent, to demonstrate that no national of the receiving state is available for such employment. Nevertheless, the provisions of this Agreement shall not be construed as requiring employers to recognize foreign academic degrees, licenses, or other foreign credentials.

11. The Government of the United States of America and the Government of the Republic of Finland recognize the importance of prompt processing of requests for employment authorization and expect, on average, to process such requests within forty-five (45) days. In the event that either Government cites a significantly longer processing time for its dependents than for the other Government's dependents, the concerned Government may request consultations with the other Government with a view to reducing the imbalance. If no resolution is attained within thirty (30) days, the concerned Government may, after 30-days' notice to the other Government, suspend the issuance of new or renewal employment authorizations under this Agreement.

12. In the event either Government believes that a significant imbalance exists between the number of work permits it has granted and the number of work permits the other Government has granted, the concerned Government may request consultations with the other Government with a view to reducing the imbalance. If no resolution is attained within 30 days, the concerned Government may, after 30-days' notice to the other Government, suspend the issuance of new or renewal employment authorizations under this Agreement.

Article 4: Privileges and Immunities

1. The Government of the United States of America and the Government of the Republic of Finland confirm that neither the VCDR nor the VCCR provides dependents with either civil or administrative immunity in an action relating to any professional or commercial activity, including employment

ammattilliseen tai kaupalliseen toimintaan, mukaan lukien tämän sopimuksen mukaisesti sallittu ansiotyö. Huollettavilla on kuitenkin kaikki muut erioikeudet ja vapaudet, joihin he ovat oikeutettuja sovellettavien sopimusten perusteella, mukaan lukien diplomaattisia suhteita koskevan Wienin yleissopimuksen tai muun sovellettavan sopimuksen mukainen rikosoikeudellinen koskemattomuus.

2. Huollettavilla on myös velvollisuus maksaa vastaanottajavaltiossa tuloveroja ja sosiaaliturvamaksuja siellä tekemästään ansiotyöstä saadusta palkasta kansainvälisten sopimusten ja vastaanottajavaltion kansallisen lainsäädännön mukaisessa määrin.

5 artikla: Riitojen ratkaiseminen

Mahdolliset tähän sopimukseen liittyvät riidat ratkaistaan diplomaattiteitse osapuolten välisillä neuvotteluilla.

6 artikla: Voimaantulo ja irtisanominen

1. Tämä sopimus tulee voimaan toiseksi seuraavan kuukauden ensimmäisenä (1) päivänä sen päivän jälkeen, jona Suomen tasavallan hallitus ilmoittaa Yhdysvaltojen hallitukselle kirjallisesti diplomaattiteitse, että se on saattanut päätökseen ne Suomen tasavallan hallituksen kansalliset menettelyt, joita tämän sopimuksen voimaantulo edellyttää. Tämän sopimuksen tullessa voimaan se korvaa Helsingissä 1 ja 12 päivänä maaliskuuta 1996 noottienvaihdolla tehdyn sopimuksen vastaanottajavaltioon virkatehtäviin määrättyjen lähettäjävaltion virkamiesten perheenjäsenten työskentelystä.

2. Kumpikin osapuoli voi irtisanoa tämän sopimuksen ilmoittamalla asiasta kirjallisesti toiselle osapuolelle. Irtisanominen tulee voimaan 90 (yhdeksänkymmenen) päivän kuluttua päivästä, jona irtisanomisesta on ilmoitettu kirjallisesti.

authorized pursuant to this Agreement. However, dependents retain all other privileges and immunities to which they are entitled under applicable treaties, including criminal immunity under the VCDR or other applicable treaty.

2. Dependents are also responsible for payment of income and social security taxes in the receiving state on any remuneration received as a result of employment in the receiving state, to the extent consistent with international agreements and national legislation of the receiving state.

Article 5: Resolution of Disputes

Any disputes that may arise in relation to this Agreement shall be resolved through diplomatic channels by way of negotiations between the Parties.

Article 6: Entry into Force and Termination

1. This Agreement shall enter into force on the first (1st) day of the second (2nd) month following the date of written notification by the Government of the Republic of Finland to the Government of United States through diplomatic channels of the fulfillment of the Government of the Republic of Finland's domestic procedures necessary for the entry into force of this Agreement. Upon entry into force of this Agreement, it shall supersede the Agreement relating to the employment of dependents of official government employees, done by an exchange of notes at Helsinki March 1 and 12, 1996.

2. Either Party may terminate this Agreement by notification in writing to the other Party. Such termination shall take effect 90 (ninety) days following the date of the written notification of termination.

3. In the event that this Agreement is terminated, individuals who have been granted work permits may continue to work under those permits, in accordance with their terms, until their expiration.

3. Jos tämä sopimus irtisanotaan, henkilöt, joille on myönnetty oikeus tehdä ansiotyötä, saavat jatkaa työntekoa näillä oikeuksilla niiden ehtojen mukaisesti oikeuksien voimassaolon päättymiseen saakka.

IN WITNESS WHEREOF, the undersigned, being duly authorized thereto by their respective governments, have signed this Agreement.

TÄMÄN VAKUUDEKSI allekirjoittaneet, hallitustensa siihen asianmukaisesti valtuuttamina, ovat allekirjoittaneet tämän sopimuksen.

Done at Washington, on this 24th day of July, two thousand and twenty-five, in duplicate, in the English language.

Tehty Washingtonissa 24 päivänä heinäkuuta 2025 kahtena kappaleena englannin kielellä.

FOR THE GOVERNMENT
OF THE REPUBLIC OF FINLAND

FOR THE GOVERNMENT OF THE
UNITED STATES OF AMERICA

SUOMEN TASAVALLAN
HALLITUKSEN PUOLESTA

AMERIKAN YHDYSVALTOJEN
HALLITUKSEN PUOLESTA

*Liite
Rinnakkaisteksti*

Laki

ulkomaalaislain 81 a ja 81 b §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan ulkomaalaislain (301/2004) 81 a §:n 1 momentin 6 kohta, sellaisena kuin se on laissa 255/2025, sekä
lisätään ulkomaalaislain (301/2004) 81 a §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on laissa 255/2025, uusi 7 kohta ja 81 b §:ään, sellaisena kuin se on laissa 216/2023, uusi 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

81 a §

81 a §

Työnteko-oikeus oleskeluluvan nojalla

Työnteko-oikeus oleskeluluvan nojalla

Rajoittamaton työnteko-oikeus on
ulkomaalaisella, jolle on myönnetty:

Rajoittamaton työnteko-oikeus on
ulkomaalaisella, jolle on myönnetty:

6) oleskelulupa maasta poistumisen
estymisen vuoksi 51 §:n perusteella.

6) oleskelulupa maasta poistumisen
estymisen vuoksi 51 §:n perusteella;

Voimassa oleva laki

Ehdotus

7) oleskelulupa ja hänen työnteko-oikeudestaan on sovittu Suomen ja toisen valtion välisessä perhe- ja puolisosopimuksessa.

81 b §

Työnteko-oikeus ja oikeus harjoittaa elinkeinoa ilman oleskelulupaa

Ulkomaalaisella, joka oleskelee maassa laillisesti ja jonka työnteko-oikeudesta on sovittu Suomen ja toisen valtion välisessä perhe- ja puolisosopimuksessa, on oikeus tehdä ansiotyötä ja harjoittaa elinkeinoa ilman oleskelulupaa.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .